

Vargha Mihály

A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM IGAZGATÓI JELENTÉSE (2010. NOVEMBER – 2011. OKTÓBER)

A 2011. esztendőben öt éves időszakot zárunk. Öt év, amelyet erőnk és adottságaink mértékében az intézmény belső-külső megerősítésére, szakmai és látogatói közönségünk jobb, igényesebb szolgálatára fordítottunk. Mi, belső munkatársak egységes szakmai csapattá próbáltunk válni, azért, hogy hitelesen és eredményesen kovácsoljunk magunk köré értő és érző, törekvéseinkre érzékeny, munkánkra odafigyelő közösséget. Jóleső érzéssel olvastuk annak a felmérésnek az eredményeit, mely szerint múzeumunk, a színházat követve, a megye második legismertebb kulturális intézménye. Fenntartónknak, Kovászna Megye Tanácsának, valamint Sepsiszentgyörgy Polgármesteri Hivatalának támogatása és odafigyelése létfontosságú számunkra, amelyet közönségünk nevében ez alkalommal is köszönünk.

1. Általános kérdések

A 2010. november – 2011. október közötti időszak országos gazdasági-pénzügyi válságának negatív hatásait csak magánemberekként éreztük, múzeumi szakemberekként kevésbé. Intézménytörténeti mérföldkönek számít, hogy sikerült megvásárolnunk a szomszédunkban lévő 40 áras telket, amelytől városunk idegenfogalmának felpozícionálását és a múzeum funkcionális gondjainak megoldását egyaránt reméljük. Itt, a ma 136 éves intézmény oltalmában szeretnénk létrehozni az Erdélyi Modern Művészeti Múzeumot, korszerű kiállítóterekkel, múzeumvendéglővel, ajándékbolttal, műtermekkel.

Kiemeltebb szakmai terveinket is megvalósíthattuk: az Apor-kódex mellé restauráltattuk a zabolai szárnyasoltárt, műemlék székelykapuinkat konzerváltuk, és – ha a szükség úgy hozta – szakembereink az intézmény falain kívül is fontos szolgálatot teljesítettek, előjáróban csak egy-két példa: a Székelykapu-program keretében kaput mentettünk be Futásfalváról, Zágónban pedig kiállítások rendezésénél segédkeztünk. Szeretnénk éves tevékenységünket az alábbiak során részletesen taglaljuk.

1.1. Az intézmény a közgyűjteményi szférában

A Székely Nemzeti Múzeum regionális intézmény, fenntartója Kovászna Megye Tanácsa. Könyvtári, természettudományi, régészeti–történelmi és néprajzi osztállyal működik, valamint sepsiszentgyörgyi képzőművészeti (Gyárfás Jenő Képtár, Magma Kiállítótér), baróti (Erdővidék Múzeuma), csernátoni (Haszmann Pál Múzeum), kézdivásárhelyi (Céhtörténeti Múzeum) és zabolai (Csángó Néprajzi Múzeum) külső egységekkel. A Székely Nemzeti Múzeum 2011. évi költségvetéséből 381 800 lej a programokra költött összeg, mely magába foglalja a mintegy 35 180 lejnyi, a Nemzeti Kulturális Alaptól, valamint a Nemzeti Erőforrás Minisztériumtól pályázott támogatást. Bevételeink a látogatói belépti díjból, terembérlésből, régészeti felügyeleti díjakból tevődnek össze, és a programokra költött összegnek valamivel több, mint egynegyedét jelentik. Forrásbiztosító munkánkat a Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány továbbra is hatékonyan segíti.

Háromszéki múzeumhálózatunkat a tárgyalt időszakban 52 725 látogató kereste fel, tízezerrel többen, mint tavaly. Bevezettünk egy egységes jegyrendszert, amely egyszeri vásárlással mindhárom megyeszékhelyi egység (főépület, Gyárfás Jenő Képtár, Magma Kiállítótér) látogatását lehetővé teszi a vásárlás napján.

2011. szept. 7-én Vargha Mihály igazgató ünnepélyes keretek között a Csíkszeredai Főkonzulátuson vehette át a magyarországi Nemzeti Erőforrás Minisztériumának Pro Cultura Hungarica emléklapját.

1.2. Munkaerő- és szervezeti kérdések

A tavalyi leépítési hullám után idén elsősorban az intézményen kívüli okokból gyenge fizetések miatt több munkatársunk is felmondott: Méder Lóránt László és Bordi Zsigmond Lóránd régész, Barabás Hajnalka művészettörténész muzeológusok, Rátz Judit személyzeti előadó és Mihály Csaba munkás. A kiállításokon történő tárlatvezetést múzeumi szakembereink látják el, a csökkenő létszám miatt az évi 4-5 hét ebben a fel-

adatkörben évi 5-6 hétre növekedett, de az idén is sikerült megoldanunk, hogy legalább a nyári csúcsidényre szakképzett idegvezetőt alkalmazzunk Rácz Beáta személyében.

– Adminisztratív személyzetünk Szabó Anna könyvelőt, Tamás Tünde titkárnot, Bernád Edit szerződéses munkaiügyi referenst, valamint Zavicsa József gondnokot foglalja magába.

– A múzeumpedagógiai programokat a tárgyalt időszakban Demeter Éva látta el. Számítógép-állományunk rendszergazdája és a múzeumi honlap (www.sznm.ro) technikusá továbbra is Bagoly Róbert.

– A Könyvtár munkatársai Gyenge Gabriella *könyvtáros-konzervátor*, valamint Boér Hunor és Tiboldi Zoltán *könyvtáros-muzeológusok*. (Utóbbi nyugállományban, de rendszeresen bejár, részt vesz az osztály munkájában.)

– A Természettudományi osztályon Kocs Irén muzeológus látja el a szakmai teendőket. Nagy Annamária gyűjteménykezelő májusban szülési szabadságra, majd kétéves gyereknevelésre távozott. Az osztály muzeológusa az *Acta Siculica* évkönyvek szerkesztése mellett a Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány ügyvezető alelnöki tisztségét is betölti, és a múzeumban dolgozók érdekvédelmi szervezetének képviselője is egyben.

– A Régészeti–történelmi osztályon az év elején még négy muzeológus tevékenykedett, közülük hárman időközben felmondtak (Méder Lóránt László 2011. februárig, Barabás Hajnalka művészettörténész 2011. szeptemberig, Bordi Zsigmond Lóránd 2011. novemberig volt belső munkatársunk), jelenleg Sztáncsuj Sándor József régész, Szeles József restaurátor, valamint Mandalian Irén gyűjteménykezelő látja el a feladatokat. Szeles József restaurátor az elmúlt év folyamán Bukarestben és Budapesten vett részt szakmai továbbképző programokon.

– A Néprajzi osztály két muzeológussal (Kinda István és Szőcsné Gazda Enikő), valamint két konzervátorral (Lázár-Prezmer Kinga Katalin és Tankó Zoltán) működött. Szőcsné Gazda Enikő 2011 januárjában a Debreceni Egyetemen néprajzból doktori fokozatot szerzett. Kinda István, aki egyben az intézmény Tudományos Tanácsának elnöke is, az év folyamán főmuzeológussá lépett elő. Lázár-Prezmer Kinga Katalin a szebeni Restaurátorképző Főiskolán folytatja tanulmányait.

– A Gyárfás Jenő Képtárban Sántha Imre Géza művészettörténész dolgozik muzeológusként. Vinczeffly Orsolya gyűjteménykezelő visszajött gyermeknevelési szabadságáról. A Magma Kortárs Kiállítóter szervezőmunkáját Kispál Attila, Kispál Ágnes és Vetrő Barnabás végezte, akik egyben a megcsappant létszámú Gyárfás Jenő Képtár kurátorai is.

– A baróti Erdővidék Múzeumában történész-muzeológus Demeter László, gyűjteménykezelő Hoffmann Edit. Július folyamán munkakörükön belül mindketten fokozati előléptetésben részesültek.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban muzeológus Haszmann Pál-Péter, restaurátor Haszmann Lajos, gyűjteménykezelő Haszmann Gabriella, éjjeliőr Haszmann László. 2011 júliusában Haszmann Lajos restaurátor munkakörén belül fokozati előléptetésben részesült. A múzeum honlapját (www.haszmannpal-muzeum.ro) továbbra is D. Haszmann Orsolya szerkeszti.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténelmi Múzeumban néprajzos-muzeológus Dimény Attila és Dimény Erika, művészettörténész-muzeológus Dobolyi Annamária. Gyűjteménykezelő Ercse Laura és Orosz Zoltán. Dimény Erika és Dobolyi Annamária muzeológusok a tavaly megkezdett bukaresti muzeológusi szakmai továbbképzőt 2010 decemberében sikeres vizsgával zárták. 2011 júliusában Dimény Erika és Dobolyi Annamária muzeológusok, valamint Ercse Laura és Orosz Zoltán gyűjteménykezelők munkakörükön belül fokozati előléptetésben részesültek.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum munkaközössége a nyár folyamán Vass Attila helyettesítő muzeológussal bővült. Dóczé Levente továbbra is szerződéses alapon végezte a legsürgetőbb állagmegóvási munkálatokat. Az alapító Pozsony Ferenc akadémikus, Kinda István és Dimény Attila múzeumi munkatársaink az intézmény működési feltételeinek pályázati úton történő előteremtése mellett rangos szakmai programokat is szerveztek, és üzemeltették a múzeum honlapját (www.csangomuzeum.ro) is.

1.3. Infrastruktúra fejlesztése

– A múzeumunk fejlesztését szolgáló, egyedülálló, sőt történelminek is nevezhető esélyt sikeresen használtuk ki, és fenntartónk támogatásával megvásároltuk a szomszédságunkban lévő 40 áras telket. Ez a terület nemcsak intézményünk, hanem városunk és régióink idegenforgalmának fejlesztését is elősegítheti, hiszen felépülhet az Erdélyi Modern Művészeti Múzeum, a hozzá tartozó korszerű szabadidő-komplexummal együtt. A területen lévő romos épületek eltakarítása elkezdődött, mi több, a 2011. évi *Szent György Napok* keretében a terület már kirakodóvásárnak is helyet adott. Az építendő létesítmény tervein szakértői csoport dolgozik.

– A *Székelykapu-program* keretében új ráklábakra helyeztük a területünkön álló öt székelykaput. A munkálatok szakfelügyelője Domokos Levente székelykeresztúri restaurátor, a munkálatokat koordináló vállalkozó Zsók József volt.

– A Kós Károly utca felőli múzeumkerítést saját költségvetésből újíttuk fel, a munkálatokat a Conmixt vállalat végezte. Kicsérélttük és eredeti formájában visszaállítottuk a faelemeket, újráfödöttük és vakoltattuk a tartóoszlopokat.

– Főépületünkben, a kritikus állapotban lévő déli szárny födémének és tetőszerkezetének teljes felújítását is elkezdtük, emiatt a régészeti és középkori történeti alapkiállításainkat szeptembertől bezártuk. A munkálatokat fenntartónk finanszírozza.

– A baróti Erdővidék Múzeuma gyűjteményei kinőtték a múzeumépületet. A bővítési tervek elkészítésével Anthony Gall budapesti és Esztány Győző csíkszeredai műépítészeket bízunk meg. A tervek elkészítését Kovászna Megye Tanácsa 50 000 lejjel támogatta. Az épületbővítést még sürgetőbbé teszi a kivételes értékű Anancus Arvernensis őselefánt-csontváz méltó körülmények között való kiállításának szükségessége. Bízunk benne, hogy meg fogjuk találni a szükséges anyagi forrásokat az épület felépítésére, majd fenntartására is.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum látogatottságát idén nagyban befolyásolta a Kovászna–Kézdivásárhely útszakasz javítási munkálatainak megkezdése, melynek következtében a település autóbusszokkal gyakorlatilag megközelíthetetlené vált. Ennek ellenére egyéni és kiscsoportos látogatóink száma nőtt az előző évekhez viszonyítva.

1.4. Támogató egyesületek

– Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány: 2011. jún. 9-én elveszítettük Szász-Fejér János biológus alapítványi tagot. Emlékét kegyelettel őrizzük.

Az alapítvány 7 pályázatot nyújtott be, ebből 4 volt sikeres: *A Székely Nemzeti Múzeum néprajztudományi kutatóprogramját*, az *Egy kemencében sütnék – múzeumpedagógiai programot* a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta; *A sepsiszentgyörgyi római-katolikus egyházközség a 19–20. században* és *A sepsiszentgyörgyi református egyházközség a 17–19. században* című kézirat elkészítését Sepsiszentgyörgy Város Polgármesteri Hivatala támogatta; a *Természettudományos Muzeológusok XXIX. Találkozására* muzeológusunk utazási költségeit a Communitas Alapítvány biztosította. Az alapítvány anyagilag támogatta a múzeum több sikeres rendezvényét is, ezek közül kiemeljük a *Diószeghy László (1877–1942) emlékkiállítás – 80 éve adományozott lepkegyűjtemény a Székely Nemzeti Múzeumban* című nagy sikerű tárlatot, Vinczeffy László *Ludium (Játékoság)* című kiállításmegnyitóját, *A fekete leves – A kávé története*, valamint *A sár mesterei. Téglaevető cigányok* című kiállítások rendezését, továbbá az év folyamán különböző múzeumpedagógiai foglalkozásokat. Szintén az alapítvány egészítette ki a múzeum székelykapuinak állagmegóvási munkálataira szánt pénzügyi keretet.

– Gaál Mózes Közművelődési Egyesület, Barót: Pályázati és más források bevonásával hozzájárul Erdővidék Múzeumának fejlesztéséhez, valamint a múzeumi rendezvények költségeinek fedezéséhez.

– Csernátonban a Haszmann Pál Múzeum, a Bod Péter Közművelődési Egyesület és a Csernátoni Népfőiskola mellett bejegyzett jogi személyként működik a Haszmann Pál Közművelődési Egyesület, melynek legfőbb célkitűzése a múzeum gyűjteményének gyarapítása, értékeinek bemutatása, népszerűsítése kiállítások rendezésével, kiadványok segítségével. Az egyesület ugyanakkor pályázatokkal segíti a különféle múzeumpedagógiai rendezvények és a tavasztól ősziig tartó alkotótáborok megszervezését. A tárgyévben 5 sikeres pályázatuk volt, a *Csernátoni Füzetek* 56. lapszámának nyomdai költségeit, a *Népművészeti kiállítás nemzeti ünnepünk március 15. tiszteletére* című kiállítást, a *Tojásíró tanfolyam kicsiknek és nagyoknak*, a *Gyermeknap a múzeumkertben* múzeumpedagógiai rendezvényeket a Szülőföld Alap és jogutódja, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta, a *Csernátoni Füzetek* 53, 54, 57-es lapszámainak nyomdai költségeit, a *Népművészeti kiállítás nemzeti ünnepünk március 15. tiszteletére* című kiállítást, a *Tojásíró tanfolyam kicsiknek és nagyoknak*, a *Gyermeknap a múzeumkertben* múzeumpedagógiai rendezvényeket, a *Csutkabuba*, a *Gyermekábrázolás régi idők fotográfiáin*, az *Óriásfotó-tárlat*, a *Vakációbúcsúztató* elnevezésű programokat és a márciustól októberig tartó alkotótáborokat Kovászna Megye Tanácsa, míg a *Csernátoni Füzetek* 55. lapszámának nyomdai költségeit, a *Vakációbúcsúztatót* és a márciustól októberig tartó kézműves és néptánc-táborokat a Communitas Alapítvány támogatták.

– Kézdivásárhelyi Múzeumbarátok Egyesülete: A múzeumot segítő egyesület személyi és szervezeti adatai ebben az évben nem változtak. Az egyesület a múzeumban szervezett időszakos kiállításokhoz és múzeumpedagógiai foglalkozásokhoz nyújtott fizikai segítséget. 2010. dec. 16-án meghatározatlan időre együttműködési megállapodást kötött a Székely Nemzeti Múzeummal a megnyitás előtt álló kézdivásárhelyi fotótörténeti múzeum szakmai és anyagi támogatása érdekében.

– Pro Museum Egyesület – Zabola: Az intézmény a Csángó Néprajzi Múzeum működéséhez, infrastruktúrájának fejlesztéséhez és szakmai programjainak (tíznapos néprajzi szeminárium, konferenciák, kiállítások itthon és külföldön) megvalósításához szükséges anyagi forrásokat pályázati úton biztosította. Támogatóink: Zabola Község Helyi Tanácsa, Szülőföld Alap, Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Kriza János Néprajzi Társaság.

2. Gyűjtemények

2.1. Raktározás, nyilvántartás

– A Könyvtárban a *könyvtármúzeumi anyagok* terén Gyenge Gabriella folytatta a *régi könyv- és folyóirat* gyűjtemények Alice 5.50 alatti katalogizálását (3200 tétel), és számos hiányzó/bizonytalan adatot pótol/tisztázott. Az Alice 5.50 alatt épített új katalógus ezzel elérte a 31 800 tételt. A *szakkönyvtári anyagok* terén a törvényes előírásoknak és a belső rendelkezéseknek megfelelő *kezelési-katalogizálási munkák* folytak, elsősorban *1950 utáni anyagon* (Tiboldi Zoltán, Boér Hunor). Nyilvántartásba került a Kónya Ádám-hagyatékából származó újabb gyarapodás (Gyenge Gabriella).

– A Természettudományi osztályon sikerült befejezni a Botanikai gyűjtemény (9766 leltári szám) és az Etnobotanikai gyűjtemény (5395 leltári szám) konzerválását, rendezését abc sorrendbe, valamint a nyilvántartás ellenőrzését. 186 új DocPat leíró karton készült el, és 308 darabot sikerült osztályozni és Bukarestbe küldeni, melyből 63 darab műkincs és 245 darab alap kategória, remélhetőleg az év végéig megtörténik a jóváhagyásuk is.

– A Régészeti–történelmi osztályon folytatódott a gyűjtemények revíziója, folyamatban van a helyrajzi számozás aktualizálása. 300 tárgynak elkészült a DocPat leíró cédulája. Bordi Zsigmond Lóránd rendezte a történelmi gyűjteményben őrzött fegyverek egy részét, Szeles Józseffel közösen pedig felújították a múzeumi kőtár kiállítását. Folyó év nyarán Sztáncsuj Sándor József az erösi ásatások anyagának egy részét rendezte, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem történelem és művészettörténész szakos, múzeumunkban nyári gyakorlatot folytató hallgatói segítségével.

– A Néprajzi osztály raktáraiban továbbra is folyik a helyrajzi számozás aktualizálása. Megtörtént a kályha-csempék, festékes szőnyegek rendszerezése és revíziója (Lázár-Prezsmér Kinga Katalin), zajlik a szövés-fonás eszközeinek (Tankó Zoltán), valamint a bútórállománynak a revíziója (Szöcsné Gazda Enikő). 157 tárgynak elkészült a DocPat leíró cédulája. A részleg tovább folytatta a fotó-, üvegnegatív tár, valamint a filmcsíkok digitalizálását, ennek egy részét a Szülőföld Alaptól elnyert pályázat segítségével valósítottuk meg. A feldolgozás intenzitását mutatja, hogy közel 10 000 fényképkocka, papírkép és üvegnegatív digitális képe tanulmányozható már számítógépeinken, ezek aktualizált nyilvántartásba vezetése folyamatban van. A Kulturális Minisztérium az említett időszakban az osztály 25 tárgyának osztályozását hagyta jóvá, közülük 11 műkincs, 14 alap kategóriába került.

– A Gyárfás Jenő Képtárban elkészült 1270 DocPat rendszerű leíró karton. Több tárggyal sikerült bővítenünk idén is gyűjteményünket. A raktározás továbbra is gondot jelent intézményünknek, ugyanis elégtelen a rendelkezésre álló raktározási felület és nincs korszerű bútorzatunk sem erre a célra.

– A csernátóni Haszmann Pál Múzeumban 6422 tárgyat leltároztak be, 7000-nél több tárgy esetében ellenőrizték a leltári számokat. Utóbbi tevékenység a fő raktárhelyiség, a kúria padlásterének kiürítési munkálatai során történt, már korábban megkezdődött, és egészen 2011. május végéig folytatódott. Az elmúlt év során számottevő tárggyal gyarapodott a gyűjtemény, melyek leltárba vétele, fotózása, a leírócédulák elkészítése folyamatban van. A részlegben továbbra is megoldatlan probléma a raktározási felületek hiánya.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténelmi Múzeum gyűjteménye jelenleg 3008 darab nyilvántartott tárgyból áll. A B néprajzi leltár 2184, az A történelmi leltár 311, a C képzőművészeti leltár 513 tételt számlál. A 2011 folyamán történt gyarapodás szakmai és pénzügyi nyilvántartása folyamatban van. A DocPat számítógépes leltári program alatt eddig összesen 2226 tárgy került nyilvántartásba. Ebből 193 tétel a történelmi (A) leltárba, 1520 tétel a néprajzi és kézműves (B) leltárba és 513 tétel a képzőművészeti (C) leltárba tartozik. Ezenkívül leíró karton készült az elmúlt év során a múzeumba bekerült tárgyakról, és folyamatban van a leltárba vételük. A bevételezéssel, a fotózással és a leíró kartonok elkészítésével Dimény Attila, Dimény Erika és Dobolyi Annamária muzeológusok foglalkoztak, a számítógépes feldolgozást Ercse Laura gyűjteménykezelő és Dobolyi Annamária muzeológus végezte.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum gyűjteménye naprakész leltári rendszerrel rendelkezik. A frissen beérkezett műtárgyak a fertőtlenítés és állagmegóvás után azonnal elektronikus, fényképes leltári nyilvántartásba kerülnek.

2.2. Állagmegőrzés, restaurálás

– A Könyvtár számára a legnagyobb eredmény Ignaz Müller ritka térképének (*Mappa geographica novissima regni Hungariae*, Vienna, 1769) a restaurálása, melyet a Csíki Székely Múzeumban Benedek Éva restaurátor valósított meg. Ugyancsak ő restaurálta az 1900-as párizsi világkiállításon való részvételünk oklevelét.

– A Régészeti–történelmi osztályon Szeles József restaurátor 70 darab, a régészeti, történelmi és néprajzi gyűjteményekhez tartozó tárgyat restaurált. Ugyanő segédkezett a raktár rendezésében, a SzNM belső részlegein rendezett/megvalósított más kiállítások (mindenekelőtt a *Haza a mélyben* c. kiállítás) szervezésében, lebonyolításában. Lázár-Prezmer Kinga Katalin a Kálnoky család ládáját és Basa Tamás karosszékét restaurálta.

– A Néprajzi osztályon folytatódott a múzeumi film- és üvegnegatívok savmentes papírba csomagolása, újabb 3000 negatív sorsát sikerült ezáltal biztonságossá tenni. Fontos lépések történtek a raktárak korszerűsítése (bútorraktárból a veszélyeztető vízmedence kiiktatása), a csíki ház konzerválása (padlástér rendbetétele, berendezési tárgyak, vegyszeres faanyagvédelem az ereszeszkákon), valamint a székelykapuk helyreállítása, restaurálása ügyében. Az 1733-as dálnoki, valamint 1875-ös zetelaki kapu ráklábcseréjét Zsók József irányításával a Conmixt építővállalat végezte, a restaurálási feladatokat Lázár-Prezmer Kinga Katalin és Domokos Levente látták el. Folyamatban van a dálnoki 1751-es székelykapu vegyszeres gombátlanítási munkálata is. Lázár-Prezmer Kinga Katalin 7 kerámia, 2 csempe, 4 textiltárgy, 4 fémtárgy restaurálását végezte el.

– A baróti Erdővidék Múzeumban az Anancus Arvernensis csontváz koponyájának a konzerválásán dolgoztunk, Katona Lajos Tamás (zirici Bakonyi Természettudományi Múzeum) paleontológus irányításával.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban az elmúlt időszakban az állagvédelem is számottevő volt, a fertőtlenítés és a tárgyak tartósítása, restaurálása jó ütemben haladt, 4133 fa- és fémtárgyon dolgoztak. A tavasz és nyár folyamán a különféle textíliák, szőtt anyagok portalanítására, fertőtlenítésére is sor került, és a fatárgyak, mestergerendák jelentős részét sikerült lenmagolajjal lekezelni. A munkákat Haszmann Lajos restaurátor, Haszmann László éjjeliőr, Haszmann Gabriella gyűjteménykezelő és D. Haszmann Orsolya külső munkatárs végezték, Haszmann Pál muzeológus irányításával. Haszmann László az udvart gondozta, Haszmann Lajos egyéb karbantartói feladatokat látott el. Az előpataki ház fertőtlenítése 2011 júniusában történt, jó eredménnyel. Mivel a részleg kis létszámú személyzettel működik, mindenféle munkát közös erővel végeznek.

– A kézdívsárhelyi Céhtörténelmi Múzeumban a képzőművészeti raktárt átköltöztettük a főépületbe (2010. nov.–dec.), ahol megfelelő biztonsági és raktározási körülményeket lehetett biztosítani az alkotásoknak; a korábbi képzőművészeti raktárat gazdasági raktárrá alakítottuk át; a Zsuzsi és Andris népviseleti gyűjtemény, valamint a múzeumban lévő textíliák fertőtlenítésére és portalanítására került sor; a molyfertőzés elkerülése végett molycsapdákkal láttuk el a helyiségeket; az udvaron lévő mestergerendákat lenolajjal kezeltük le; az 1833-ból származó feliratos kőlapok feliratait felújítottuk; a tűzoltókocsik portalanítására és állagvédelmére is sor került; az év elején elkezdődött a raktárak újrendezése a hely gazdaságos kihasználása érdekében. A munkákat Ercse Laura és Orosz Zoltán gyűjteménykezelő, valamint Szőke Éva takarítóteremőr végezte a muzeológusok felügyelete mellett. Orosz Zoltán gyűjteménykezelő az épület és az udvar karbantartását, valamint az egyéb karbantartói munkákat látta el.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeumba frissen bekerült műtárgyak fertőtlenítése és kezelése az erre a célra elkülönített helyen zajlik. Idén mintegy 300 darab állagmegőrzési munkálatait sikerült elvégezni. Dóczé Levente fontos tisztítási, konzerválási és restaurálási munkákat végzett az év folyamán megvásárolt polgári bútoregységek darabjain, ezáltal lehetővé vált azok kiállítása a Kézdívsárhelyen megrendezett *Békebeli otthonok* című polgárilakáskultúra-kiállításon. Lázár-Prezmer Kinga Katalin egy zekét restaurált a múzeumnak.

2.3. Gyűjteménygyarapítás

– A Könyvtár gyarapodása a saját kiadványok gyűjtése, vásárlás, adományok és intézményközi csere révén történt. A legnagyobb támogató hagyományosan a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a fő partnerek pedig idén a múzeumi testvérintézmények, a Kriza János Néprajzi Társaság és az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, a Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság, az Erdélyi Kárpát-Egyesület, a Debreceni Egyetemi Könyvtár, a Veszprém Megyei Levéltár voltak; a szerzeményezés elsődlegesen változatlanul a Székelyföldre vonatkozó (*siculica*) és egyéb romániai magyar honismereti, valamint a kisebbségpolitikai szakirodalomra összpontosított. A Fotótéka a Kónya Ádám-hagyatékából megvásárolt újabb, említett fotónegatívokkal gyarapodott.

– A Természettudományi osztály 2011-ben 421 ormányosbogárral gyarapodott. Számítógépes nyilván tartásba vételük folyamatban van.

– A Régészeti–történelmi osztály az elmúlt egy év alatt folytatott régészeti kutatások (ásatások, terepbejárások, helyszíni szemlék) eredményeképpen mintegy 500 tárggyal gazdagodott. A régészeti gyűjteményt adományok is bővítették, ezek közül kiemelt jelentőségűek Demeter Lajos Sepsiszentgyörgy környékén, Puskás József felsőháromszéki régészeti lelőhelyeken végzett gyűjtéseinek, terepbejárásainak a leletei. Konzerválásuk, restaurálásuk, leltári nyilvántartásba vételük jelenleg is folyamatban van. A történelmi gyűjtemény is több, vásárlás vagy adományozás útján beérkezett tárggyal gyarapodott.

– A Néprajzi osztály az esztendő folyamán 329 tétellel gyarapodott, jórészt adományok révén. Új szerzeményeink többsége textil és használati tárgy, a fontosabbak közül kiemelnénk – mint különleges tárgyakat – az alsórákosi unitárius egyházközség 19. század eleji szőszékkoronáját és úrasztalát, egy nagyenyedi üvegnegatív hagyatékot, Duka János híres árkosi hangszerkészítő egyik korai hegedűjét.

– A Gyárfás Jenő Képtár gyűjteménye az elmúlt év folyamán 13 műalkotással gyarapodott, többek között Sántha Ginette szobrász, Balla József és Sipos Sándor festő, Deák Barna grafikus egy-egy, valamint Varga Nándor Lajos grafikus két művével.

– Erdővidék Múzeumának gyűjteményét idén mintegy 30 tárggyal sikerült gyarapítanunk. A múzeum könyvtárát Hoffmann Edit gyűjteménykezelő katalogizálta.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeum 2803 tárggyal gyarapodott, ezek: írott, szellemi anyag (okmányok, gyászjelentők, birtokviszonyokat igazoló okmányok, könyvek) 523, népi bútorok (festett és hozományos ládák, ülőalkalmatosságok, kanapé, szék stb.) 51, öntöttvasművesség darabjai (öntöttvas kályhák, vasalók, kályhaelemek) 196, népi kerámia 284, használati tárgyak (fonás-szövés, háztartási eszközök stb.) 374, textil (népviseleti ruhadarabok, kabátok, rokolyák, ingek, mellények, szőttesek, törülők stb.) 265, mezőgazdasággal kapcsolatos fa- és fémszükszerek, szerszámok, gépek 226, és a rádiózással kapcsolatos anyag (rádiók, lemezjátszók, hanglemezek, rádiócsövek, diavetítők stb.) 524 darabbal, míg más jellegű tárgycsoportok (numizmatikai, régészeti anyag stb.) 360 darabbal gazdagodtak. Tárgyvásárlásra a 2010–2011. évben elkülönített alapból nem igényelt a részleg anyagi támogatást, ellenben a múzeumi anyag gyarapítása céljából, önerőből, az alábbi tárgyakat vásárolták meg: egy cséplőszekrényt Zágomból, öntöttvas kályhákat, varrógépeket, szőtteket, varrottásokat, egy tűzoltófecskendőt Albisból, motorikus erőgépet Kézdivásárhelyről, stabil motort Felsőlehményből, összesen 13 150 lej értékben.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténelmi Múzeum gyűjteménye egy év alatt 246 darab adományozott tárggyal gyarapodott, többnyire a viseleti- és étkezési szokások tárgykörébe tartozó néprajzi jellegű tárgyak kerültek a múzeumba.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum gyűjteménye az utóbbi évben 918 tétellel gyarapodott. Ezt a jelentős bővülést részben a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Iskolaközpont egyre romlóbb állapotú gyűjteményének az átvétele jelenti, másrészt folytatódtak az adományozások és a tárgyvásárlások is. Kiemelt idei szerzeményünknek számít a pávai Bartha tanítódinasztia szecessziós bútorgyűjtése, melyet az NKA támogatásával sikerült megvásárolnunk. Folyamatosan bővülő szakkönyvtárunk interneten is elérhető katalógusa immár 2882 tételt számlál.

3. Kiállítások, rendezvények

A tárgyalt időszakban (2010. nov. 1. – 2011. okt. 31.) látogatottságunk a külső részlegekkel együtt: 52 725 fő.

A látogatók megoszlása múzeumi egységeink és látogató kategóriák szerint:

– sepsiszentgyörgyi központi épület:	19 710
– sepsiszentgyörgyi Gyárfás Jenő Képtár:	2339
– Magma kiállítótér:	4378
– baróti Erdővidék Múzeuma:	889
– csernátoni Haszmann Pál Múzeum:	12 364
– kézdivásárhelyi Céhtörténelmi Múzeum:	11 728
– zabolai Csángó Néprajzi Múzeum:	1317

Műsorpolitikánk lényege az előző évekhez képest változatlan: minél szélesebb körben népszerűsíteni a saját gyűjteményünkben lévő tárgyakat, forrásokat, anyagokat.

A központi épületben tartott rendezvények közül elsősorban az alábbi, saját rendezésű kiállításokat emeljük ki: a *Diószeghy László emlékkiállítás*, a Székely Nemzeti Múzeum természetrajzi anyagából (kurátor Kocs

Irén); a *Haza a mélyben* címűt – a budapesti Országos Széchényi Könyvtár partnerségével, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával (kurátor: Boér Hunor); *A sár mesterei. Téglatető cigányok* című kiállítást (rendezte Kinda István) és a hozzá kapcsolódó tudományos konferenciát.

Nagy sikernek örvendett *A fekete leves* című kávé történeti kiállítás, amely a budapesti Vendéglátóipari Múzeummal és a székelyföldi múzeumokkal közös partnerségben valósult meg (kurátor: Saly Noémi). A kiállításához a múzeumkertben a nyári hónapokban szabadtéri büfét és kávézót működtettünk, ahol hetente egyszer filmvetítéssel és élőzene-koncerttel kedveskedtünk a közönségnek. Az esti programokhoz tárlatvezetést is szerveztünk, amely igen népszerűnek bizonyult.

Rövidebb időtartamú időszakos kiállításaink tovább színesítették a kínálatot, ilyen volt *A tatai porcelán manufaktúra* – a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeum vendégkiállítása (kurátor: Fehér Csaba), az *Árapataki szöttesek* (kurátor Seres Bálint), a *Mohos Fotóklub* kiállítása (kurátor: Henning János) és a *Camera Club Siculorum* kiállítása (kurátor ifj. Kovács László).

Oszmán-török textiliek a fejedelemségi Erdélyben konferenciacímmel előadások zajlottak a budapesti Ipar-történeti Múzeummal partnerségben, sor került az Erdélyi Múzeum Egyesület és Egyed Ákos könyveinek bemutatójára, *In memoriam Demény Lajos – Kastélyok, udvarházak és lakóik a régi Székelyföldön* címmel kiállítást és konferenciát szervezett Tüdős S. Kinga, az Anyanyelvpolók Erdélyi Szövetsége megszervezte hagyományos balladamonddó versenyt.

2010 decemberében adventi vásárra került sor a múzeumban Várallyai Réka szervezésében, a *Szent György Napok* keretében a múzeumkertben felállított színpadon zene- és táncműsorok zajlottak, amelyekhez kirakodóvásár társult.

Az egyes osztályok és külső részlegek részletes szervezői munkája:

a. *A sepsiszentgyörgyi központ saját rendezvényei és hozzájárulásai*

– A Könyvtárból Tiboldi Zoltán idén már legidősebbként volt jelen 2011. aug. 27-én a Helikoni közösség leszármazottainak szokásos évi marosvécsi találkozóján. A Könyvtár meghívásában került sor máj. 4-én Bartha Katalin Ágnes könyvének a bemutatására (*Shakespeare Erdélyben – XIX. századi magyar recepció*, Argumentum Kiadó, Budapest, 2010; Egyed Emese, Kolozsvár; Shakespeare több mint két évszázados háromszéki jelenlétéhez a Könyvtár mutatott be szemléltető anyagot). A Régészeti–történelmi osztállyal és további kollégákkal, valamint külső partnerekkel, mindenekelőtt az Országos Széchényi Könyvtárral, az osztály társszervezte és kivitelezte a múzeum 2011. évi pünkösdváros programjait: jún. 10-én, a *II. Székelyföld Napok* keretében *Az eltemetett délkeleti forrás (Dél-moldvai–székelyföldi 15. századi magyar magaskultúra előzményei és öröksége)* hungarológiai kiskonferenciát a *Haza a mélyben* kiállítás megnyitása követte, a Székely Mikó Kollégium kórusának közreműködésével (vezényelt Szántó Dombora Anna). A kiállítás a Székely Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár közös rendezvénye, adaptálásával aug. 23-án Kolozsváron, a Mariannum kápolnájában, a *VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus* keretében is kiállítottuk az *Apor-kódexet* és a 17. századi zabolai oltárt (a látványterv mindkét változatban Damokos Csaba munkája). Júl. 30-án az első *Székely Vágta* rendezvényen a múzeum a Könyvtár és Bordi Zsigmond Loránd előkészítette installációval volt jelen (formaterve ugyancsak Damokos Csaba munkája), amelyen a sepsiszentgyörgyi székhelyű egykori *Székely (11.) Huszárezred európai hadszíntereken*, Bukarestig és Párizsig való jelenlétét dolgozta fel. Szept. 17-én, a *Kulturális Örökség Napjai* alkalmából múzeum-pedagógiai programunk keretében Boér Hunor vezette a városismertető séta résztvevőit.

– A Természettudományi osztály nagy sikernek örvendő időszakos kiállítást rendezett, *Diószeghy László 1877–1942 Emlékkiállítás (80 éve adományozott lepkegyűjtemény a Székely Nemzeti Múzeumban)* címmel, 2011. márc. 10 – máj. 23. között, ugyanakkor a *Háromszéki Diáknapok (Diószeghy László és a Székely Nemzeti Múzeum – előadás máj. 13-án)*, a *Múzeumok Világnapja (Bogárpreparálás – tárlatvezetéssel összekötött előadás, máj. 18.)*, a *Kulturális Örökség Napjai* (szept. 17.) és a *Gombanap* (okt. 1.) rendezvényekhez járult hozzá.

– A Régészeti–történelmi osztály idei jelentős megvalósítása volt a múzeumkertben található kőtár-kiállítás rehabilitációja, megújítása. Szakembereink közreműködtek a *Haza a mélyben* c. kiállítás rendezésében. Az osztály tárgyakkal járult hozzá, együtt a Néprajzi osztállyal, a Tulceai Múzeum *Fumatul – un viciu istoric* c. dohányzástörténeti kiállításának a sikeréhez, amely idén, Szatmárnémetiben utolsó állomásához érkezett. Munkatársaink ezenkívül részt vettek, segítettek a múzeum belső részlegein megvalósult különböző múzeum-pedagógiai programok rendezésében, lebonyolításában is.

– A Néprajzi osztály Kinda István szervezésében 2011. okt. 19-én megnyitotta *A sár mesterei. Téglatető cigányok* című időszakos kiállítását. A tárlatnyitót megelőzően ugyanott sor került *A cigányok Székelyföldön*.

Történelem, hagyomány, életmód című tudományos konferenciára is, melynek előadói a székelyföldi cigányság ismert kutatói voltak Kolozsvárról, Sepsiszentgyörgyről, Csíkszeredából.

A Néprajzi osztályról Szöcsné Gazda Enikő és Kinda István 2011. febr. 17-én Kézdivásárhelyen és Zabolán bemutatták a *Székelyföldi sgraffito kerámia, az Erdélyi kályhák és kályhacsempék*, valamint az *Ellenőrzött közösségek* című köteteket, júl. 14-én pedig Zabolán Kinda István bemutatta a *Hagyományok béklyójában, A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsempé gyűjteménye*, valamint a *Székely Nemzeti Múzeum* c. könyveket.

Szöcsné Gazda Enikő szakirányításával segítette a Míves Ház által szervezett *Háromszéki motívumok* program megvalósulását és 2011. máj. 4-én megnyitotta a kézművesek munkáiból létrejött kiállítást. Ugyancsak az ő szakmai irányításával történt meg a Kászoni Néprajzi Gyűjtemény tárgyainak beazonosítása és enteriőrjeinek berendezése (a tájház szept. 17-én nyílt meg), de részt vett a marosvásárhelyi Néprajzi Múzeum kerámia kiállításának megvalósításában is (megnyílt máj. 24-én).

Kinda István a múzeum Tudományos Tanácsának elnökeként jelentős szerepet vállal az intézmény könyvkiadói munkájában, beleértve a kiadványokkal kapcsolatos közbeszerzési eljárásokat. Híreink és reklámanyagaink állandó szakmai-nyelvi gondozása mellett intézményünk eseményeinek összefoglalóját több elektronikus hírlevél számára is eljuttatja magyar és román nyelven. Ugyanő az intézmény megbízásából több vendégkiállítás megnyitóján házigazdai feladatkört töltött be.

– A sepsiszentgyörgyi múzeumi központ múzeumpedagógiai eseményeit Demeter Éva közművelődésért felelős muzeológus szervezte meg és irányította. Ezek a következők voltak: *Az árapataki nők arany kezei* című kiállításához kapcsolódó kézimunkaoktatás (hímzés, rojtkötés) és interaktív tárlatvezetések (2010. nov. 11. – dec. 3.); *Diószeghy László- emlékkiállítás* interaktív tárlatvezetése és múzeumpedagógiai foglalkozások – gyöngypillangó és krepp-pillangó készítése (2011. márc. 10 – május 30.); *Műemlékvédelmi Világnap* – vasúti modellek kiállítása, egy Krauss-mozdony történetére építő gyerekkönyv bemutatása (ápr. 18.); *Szent György Napok* (május 3–6.) – *Hímző szerda* (kiselőadás, látogató által behozott kézimunkák osztályozása, képeslap készítése árapataki hímzésminta felhasználásával), *Nemezelő csütörtök* (gyerekeknek: nemezlabda-készítés, haladóknak: textilkép a barátosi festett kazettás mennyezet mintáinak felhasználásával), *Bútorfestő péntek* (bútorfestés, meghívott: Haszmann Gabriella, Csernáton); *Múzeumok Világnapja* (május 18.) – *Diószeghy László emlékkiállítás* zárórendezvénye (kézműves foglalkozások, meseelemzés, bogárpreparálás-bemutató); *Váradai Napok* – múzeumpedagógiai foglalkozás vezetése a sepsiszentgyörgyi Váradai József Általános Iskolában (május 27.); *Haza a mélyben* c. kiállításához múzeumpedagógiai tevékenység – „szent korona” készítése, Szent Erzsébet rózsája (jún. 10.); *Múzeumok Éjszakája* – denevérekről kamarakiállítás, előadás, denevérhangok hallgatása ultrahangdetektorral (jún. 24.); *Kulturális Örökség Napjai* – Családfa-készítés (szept. 17.); *Gombanap: Szarvasgomba* – előadások, vetélkedő, gombasavanyúság-verseny, gombakiállítás (okt. 1.); *A sár mesterei: Téglaevető cigányok* – meseolvasás és -elemzés a megnyitó alatt (okt. 19.).

b. A sepsiszentgyörgyi Gyárfás Jenő Képtár rendezvényei

2010. nov. 19-én a Gyárfás Jenő Képtárban a *Jelek* című szobrászati alkotótábor művészei állítottak ki, dec. 15-én a *Képzőművészet Éve Háromszéken* zárórendezvényére került sor, melynek keretében megnyílt a háromszéki hivatásos képzőművészek téli tárlata.

2011. febr. 15-én a budapesti Forrás Galéria által rendezett, *Boldogasszony* című, szakrális tematikájú tárlatot, márc. 23-én Vinczeff László *Ludium (Játékosság)* című egyéni festészeti és installációs tárlatát nyitottuk meg. Ápr. 22-én az erdélyi származású, Kanadában élő Sipos Sándor festőművész egyéni tárlatára, júl. 12-én pedig a *Spirál* című nemzetközi alkotótábor és szimpózium zárókiállítására került sor. Szept. 6-án Deák Barna és Deák M. Ria művészpár grafikai és textil tematikájú, okt. 7-én Márton Árpád csíkszeredai festőművész könyvbemutatóval egybekötött tárlatát láttuk vendégül.

Vargha Mihály igazgató-művész *Bálványok* című szobrászati és grafikai tárlata, valamint a művész katalógusának bemutatójára a következő helyszíneken került sor: Gyárfás Jenő Képtár (2010. nov.), Kriterion Galéria, Csíkszereda (2011. febr.), Magyar Köztársaság Főkonzulátusa, Kolozsvár (máj.), Haáz Rezső Múzeum, Székelyudvarhely (jún.).

2011 nyara folyamán Vargha Mihály három jelentős csoportos kiállításon vett részt: *Kortárs Magyar Szobrászat* a budapesti KOGART gyűjteményben, *Spirál* című nemzetközi kortárs szimpózium és kiállítás Sepsiszentgyörgyön, *II. Art Camp Bálványos* alkotótábor Bálványoson.

Az alkotónak az elmúlt időszakban két köztéri munkáját is felavatták: a Fogolyán Kristóf Megyei Kórház épülete oldalán a Fogolyán Kristóf-emlékplakettet, valamint Kovászna Megye Tanácsa épületének előcsarnokában Potsa József főispán mellsobrát.

c. A Magma Kortárs Művészeti Kiállítótér eseményei

A tárgyévben a legfiatalabb egységünk 24 kulturális eseményt szervezett. A 2010. végi események között számon tartjuk Kozma Levente és Rareş Moldovan *MEME* c. kiállítását, budapesti alkotók *FFF* c. csoportos kiállítását, az *Artist Talk* című beszélgetéseket (a *MEME* kurátorával, az *FFF* kiállítóival, Kusztos Attila és Szabó Lala képzőművészekkel), a 2010 karácsonyán Kézdivásárhelyen sorra került Magma-közönségtalálkozót és katalógusbemutatót, valamint Veres Szabolcs és Csiki Csaba *Cicalley* c. elektroakusztikus koncertjét.

2011. jan. 15-én csoportos kiállítást nyitottunk 34 alkotó részvételével: *a gyűjtemény* címen, márc. 5-én szintén csoportos kiállítást *Baby on Board / Gyerek a fedélzeten* címmel. Három alkalommal a Whokiqui csapatával közösen *Miénk itt a tér* címen gyerekfoglalkozásokra került sor. Ápr. 1-jén a Magma egyéves fennállását ünnepeltük, ennek keretében bemutatásra került a 2010. év katalógusainak díszkiadása, plakátkiállítást avattunk, és az első egy évet elevenítettük fel vetített képek révén.

A kiállítások sorát Irsai Zsolt és Kali Szabolcs *Mester és tanítványa 3.* című emlékkiállítás, Jovánovics György *Képzetek* című első romániai egyéni kiállítása, Baász Imre *Ráctörő* című évfordulós emlékkiállítás, Albert Levente *Rozsdasereg* című egyéni, Anca Benera és Estefán Arnold *Ideiglenes történelem tanszék* című közös, Călin Dan *Érzelmes építészet stb.* című egyéni, a kézdívásárhelyi Vigadóban pedig a *Baby on Board / Gyerek a fedélzeten* című csoportos kiállítás gyarapította. A *Képzetek* és a *Ráctörő* kiállításokhoz interaktív tárlatvezetést szerveztünk.

Magma Video Night elnevezésű eseményeinken a Magma gyűjteményéből vetítettünk videót a Múzeumkertben, Kézdivásárhelyen és a gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház keretében zajló *IX. Nemzetiségi Színházi Kollokviumon*.

d. Erdővidék Múzeumának rendezvényei

A baróti múzeumi egység szervezésében az év folyamán öt, előadással egybekötött kiállítás megnyitóra került sor: 2011. jan. 25-én Zakariás Attila Kós Károly-díjas sepsiszentgyörgyi építésznek, márc. 29-én Szekeres Attila István heraldikusnak, ápr. 5-én a *Járjuk be Erdővidéket!* című túramozgalom szervezőinek a kiállítását, ápr. 26-án *A rovarok világa* című tárlatot, jún. 7-én a sepsiszentgyörgyi székhelyű Camera Club Siculorum fotóklub kiállítását nyitották meg.

A kiállítások mellett hetente – összesen 25 alkalommal – tudományos és ismeretterjesztő előadásokra került sor, valamint bemutatásra kerültek Kádár Gyula történész, Kisgyörgy Zoltán geológus, újságíró, valamint Váradi Péter Pál és Löwey Lilla legújabb könyvei.

Erdővidék Múzeumához és a Gaál Mózes Egyesülethez fűződik a regionális jelentőségű éves rendezvény, idén a *IV. Erdővidéki Középkori és Reneszánsz Napok* megszervezése is, melynek eseményein több mint 300-an vettek részt.

e. Csernátoni Haszmann Pál Múzeum

A múzeumban zajló turistaforgalom, a látogatók fogadása, a hagyományos mesterségek elsajátítására szervezett alkotótáborok, valamint a múzeumpedagógiai foglalkozások zavartalanul működtek, a megszokott rendszerességgel és szakmaisággal.

Időszakos kiállítások: 2011. márc. 15-én ünnepi kiállítást nyitottak Haszmann Gabriella munkáiból, *Népművészeti kiállítás nemzeti ünnepünk, március 15. tiszteletére* címmel. Jún. 1-jén nyílt a *Csutkabuba – Népi gyermekjátékok* időszakos kiállítása, ahol a múzeum gyűjteményében található gyermekjátékok mellett kiállításra kerültek a Végh Antal-vetélkedőre benevező csapatok által készített „kis találmányok”, gyermekjátékok is. Szintén jún. 1-jén nyílt a *Gyermekábrázolás régi idők fotográfiáin* című fotókiállítás, 46 nagyméretű fotóval a múzeum fotóarchívumából, mely az 1868-as évtől 1968-ig 100 évet ölel fel a fotográfia történetéből. A kiállításokat D. Haszmann Orsolya rendezte. Júl. 30-án az Óriáspince-tetőn megrendezett *Székely Vágtán* a székek bemutatóján Csernáton a múzeum gyűjteményéből összeállított anyag (lószerszámok, ráfos szekér), illetve a múzeum munkatársai által összeállított fotókiállítás képviselte, amely a *Ló a magyar történelemben, Lóábrázolás a háromszéki nemesi családok címerein*, és *A ló a székely ember mindennapjaiban* témák köré szerveződött. Aug. 19–21-én részt vettek a múzeum képviselői a *Székelyök* gyermekfesztiválon, a Katrosában, ahol az alkotóműhelyek tevékenységébe is bekapcsolódtak, emellett egy rögtönzött kiállítással berendezték a *Múzeumi sétányt* a csernátoni múzeum anyagából, ahol régi mesterségeket mutattak be, mint a méhészkedés, fonás-szövés stb., de fotók segítségével megelevenedett az egész gyűjtemény. Szept. 22-én *Haszmann Gabriella egyéni népművészeti kiállítása* nyílt Pécsen a Pannon Magyar Házban, ahol szept. 24-én kézműves tevékenységre is sor került, a *Míves Szombat* meghívottja ugyanis Haszmann Gabriella bútorfestő, gyűjteménykezelő volt.

Saját vándorkiállítások: Jún. 18-án *Székely életképek, tárgyakban őrzött hagyomány* címmel nyílt időszakos kiállítás a *Múzeumok Éjszakája* rendezvény keretén belül a Haszmann Pál Múzeum anyagából, a Mezőgazdasági Gépmúzeumban, Mezőkövesden. A csernátони múzeumot Haszmann László, Haszmann Lajos, D. Haszmann Orsolya és Dimény H. Árpád képviselték. Továbbá jún. 26-án nyílt a *KÉPEKFK 2010 Szabadtéri Óriásfotó-tárlat* a pécsi Határokön Túli Magyarorsáért Alapítvány és a Haszmann Pál Múzeum közös szervezésében. A vándorkiállítás a *Pécs, Európa Kulturális Fővárosa* rendezvényre készült, 3 év fotóterméséből, melyet pécsi fotóművészek csernátони terepmunkájuk során készítettek. Pécs, Bóly, Nagyszében után 2011 nyarán Csernátонban voltak láthatóak az óriásfotók.

Emlékünnepek: Márc. 21-én a *200 éve született Végh Antal* megemlékezésen az ágyúöntő főhadnagyrá, székely ezermesterre emlékeztek a múzeumban, a Kovászna Megyei Művelődési Központ és a Haszmann Pál Múzeum közös szervezésében. Máj. 14-én a 2011. évi *Bod Péter-napok* zárórendezvényeként a tanítóképző igazgatója, tanárai és diákjai rövid műsorral tiszteltek Bod Péter emléke, szellemisége előtt a skanzenben. Máj. 28-án tartották a *Végh Antal-vetélkedőt* a *Jeles Napok Háromszéken* rendezvénysorozat részeként, a Kovászna Megyei Művelődési Központ és a Haszmann Pál Múzeum közös szervezésében, a csernátони múzeum-részlegen. A rendezvényen háromszéki általános iskolás csapatok vettek részt.

Konferenciák, szakmai rendezvények: A csernátони múzeum adott helyet az *Óvónők kreativitási versenyének*, jún. 2-án, a megyei tanfelügyelőség szervezésében, mely egy verseny jellegű szakmai műhely volt óvónők részére. A rendezvény nem csak az idei tematikával – *Identitástudat, a nemzeti hovatartozás érzésének az ápolása az óvodában* – kapcsolódott szorosan a helyszínhez, hiszen köztudott, hogy az óvónők nyári táborának tíz évre visszamenően a múzeum adott otthont. Jún. 20–26-án a brassói Hans Mattis Teutsch Művészeti Líceum a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceum segítségével *Művészeti Nyári Praktika* tábort szervezett. A 30 tehetséges fiatal a táborozás két napját a csernátони múzeumban töltötte. Szept. 18. és okt. 3. között a pécsi Bálicsi Integrációs Nevelési és Oktatási Központ diákjai kísérő tanáraikkal a múzeum szöttek és festett bútor anyagát tanulmányozták, gyakorolva a múzeum alkotóműhelyében a szövést és a bútorfestést.

A bútorfestő-, fafaragó-, és néptánc-táborok egy-két hetes turnusokban zajlottak, a hagyományokhoz híven. A szervezett csoportok mellett 2011-ben is számos egyéni alkotó tért vissza, de voltak olyanok is, akik idén érkeztek először, fafaragást, bútorfestést, nemezelést, vagy más kézműves mesterséget tanulni Haszmann László, Haszmann Lajos, Haszmann Gabriella, Haszmann József, Haszmann Pál és D. Haszmann Orsolya irányításával. A táborok mindig egy-egy rögtönzött kiállítással zárultak, ahol a résztvevők bemutatták az elkészült munkáikat. A tavasztól őszig tartó idényben mintegy 450-500 alkotó fiatal fordult meg a skanzenben. Júl. 25–30. között volt a *VII. Kerületi Ifjúsági Tábor*. Júl. 30-tól aug. 5-ig kisújszállási diákok voltak a Csernátони Népfőiskola és a múzeum vendégei. Aug. 5–14. között csíkszögödi kisiskolás tánccsoport néptánc- és kézműves tábora zajlott. Aug. 15–21-én budapesti alkotócsoport tevékenykedett az alkotóműhelyekben. Szept. 8–10-én *Vakációbúcsúztató a múzeumban* címmel rendeztek évadzárót az iskolás korosztálynak, melyen mintegy 200 fiatal vett részt. Szept. 17-én bekapcsolódott a múzeum a *Kulturális Örökség Napok* háromszéki rendezvényeinek sorába, melynek *A fa öröksége* címet adták 2011-ben a szervezők. A csernátони Haszmann Pál Tájmuzeum udvarán családi program várta a látogatókat, ahol megismerkedhettek a fa megmunkálásának lépéseivel, és olyan kézműves foglalkozásokon, bemutatókon vehettek részt, amelyek a fához kötődnek.

Múzeumpedagógiai rendezvények, események: Ápr. 18–22-én Haszmann Gabriella irányításával került megrendezésre a *Tojásíró tanfolyam kicsiknek és nagyoknak* múzeumpedagógiai tevékenység, óvodások, iskolások, pedagógusok, szülők részvételével. Jún. 1-jén *Gyermeknap a múzeumkertben* címmel tartottak egész napos rendezvényt a helyi iskola, óvoda diákjainak, pedagógusainak közreműködésével. A rendezvényen a bútorfestés, nemezelés, gyöngyfüzés, fafaragás, mézeskalács-díszítés, bőrozés, gipszöntés mellett népzene és néptánc, élményszínház, ügyességi vetélkedők, sportjátékok és Zorkóczy Zenobia színművésznő *Túl az Óperencián* című gyermekelőadása színesítette a programot. Jún. 27–28-án *Kézműves játszóházat* tartottak a pécsi Míves Mag Műhely kézműveseivel, néprajzosaival. Jún. 24–30-án zajlott a *Gyermek néptáncsoportok kézműves és néptánc tábora*, júl. 8–14. között sepsiszentgyörgyi diákok táboroztak a múzeumban. Júl. 15–17. között tartották a *Végh Antal-vetélkedő* nyertes csapatainak jutalomtáborát. Csernátон, Martonfalva, Nagyborosnyó és Ozsdola általános iskolás diákjai a tábor ideje alatt belekóstoltak a bútorfestés, fafaragás rejtelmeibe, de gyöngyfüzés és nemezelés is színesítette a programot. A tábort a Kovászna Megyei Művelődési Központ és a Haszmann Pál Múzeum szervezte.

Könyvbemutató: Jún. 7-én mutatták be Dr. Szöcs Géza *A család hangja* című könyvét a csernátони múzeumban. Haszmann Pál muzeológus üdvözlő szavai után Sylvester Lajos közíró méltatta röviden Dr. Szöcs Géza munkásságát.

f. Kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum

Időszakos múzeumi kiállítás: A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok igazgatóságának vándorkiállítása *Körmönfontak, fonatok, csomók, bogok* címmel volt a *Kézművesség határok nélkül* elnevezésű nemzetközi program harmadik rendezvénye.

Időszakos képzőművészeti kiállítások: Vargha Mihály szobrászművész *Bálványok* című egyéni kiállítása (2011. jan. 15. – febr. 6.); Kovács Géza szobrász kisplasztikai kiállítása (febr. 10. – márc. 5.), *Ünnepi tárlat Március 15. tiszteletére*, a kézdivásárhelyi, sepsiszentgyörgyi és brassói képzőművészek közös tárlata (márc. 13. – ápr. 10.), Sárosi Csaba grafikus évfordulós kiállítása (ápr. 17. – máj. 8.), *Incitato – Ló a vadászatban*, a 19. nemzetközi művésztaбор zárókiállítása (júl. 17. – aug. 29.), Incze István festőművész *Udvarterek* című kiállítása (aug. 31. – okt. 31.)

Saját képzőművészeti vándorkiállítás: jún. 11. – júl. 9. között Borosz Irma születésének 100. évfordulójára a kovásznai művelődési ház zsebtermében megrendezett emlékkiállítás a Céhtörténeti Múzeum 19 darabból álló képzőművészeti gyűjteményéből. A kiállítást a Kovászna Megyei Művelődési Központ felkérésére Dobolyi Annamária művészettörténész-muzeológus rendezte és nyitotta meg.

Könyvbemutatók, író-olvasó találkozók az Incze László Teremben: jan. 21-én a Moldvai Csángó Magyarok Szövetsége és a Zelegor kiadó *10 év Moldvában – Csángó oktatási program 2000–2010* című könyvének bemutatója; jan. 25-én Koszta István *Nem csak Erdély volt a tét – Kései tudósítás a párizsi konferenciáról* című könyv bemutatója; febr. 17-én a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság és a Székely Nemzeti Múzeum kiadványainak bemutatója a zabolai Pro Museum Egyesület szervezésében; márc. 13-án Egyed Ákos *Erdély 1848–1849* című könyvének bemutatója; ápr. 20-án dr. Szöcs Géza: *A család hangja* kötetének bemutatója és író-olvasó találkozó.

Dimény Erika részt vett továbbá a *Székelykök* gyermekfesztivál múzeumpedagógiai foglalkozásainak kidolgozásában (aug. 19–21.).

g. A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum rendezvényei és hozzájárulásai

Időszakos kiállítások: a zabolai egység a kolozsvári BBTE – Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékével, valamint a Kriza János Néprajzi Társasággal együttműködve Kolozsváron 2011. márc. 2-án megnyitotta a *Juhászélet a háromszéki Zabolán* című időszakos tárlatát, ugyanott márc. 24-én *Az erdélyi szászok kulturális öröksége* témájú kiállítást. A Csángó Néprajzi Múzeum zabolai székházában további három kiállítás bemutatására került sor: jún. 28-án a *Gróf Mikes Kelemen háromszéki huszárezredes (1820–1849)*, júl. 19-én *A zabolai románok hagyományos népi kultúrája*, aug. 13-án pedig az *Iskolai élet az orbaiszéki Páván és Zabolán* című időszakos tárlatokat nyitották meg.

Az év folyamán az intézmény számos más jellegű rendezvénynek is otthona volt, febr. 17-én Szöcsné Gazda Enikő, Kinda István és Pozsony Ferenc új néprajzi kiadványokat mutatott be, márc. 3-án Kisgyörgy Zoltán *Harangoskönyvét*, a Sógor Csaba EP-képviselő támogatásával Brüsszelben megjelent, *Mük szeretünk itt élni* című csángókról szóló kiadványt, júl. 14-én Kinda István: *Hagyományok béklyójában*, Pozsony Ferenc – Kinda István: *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsompe gyűjteménye*, valamint a *A Székely Nemzeti Múzeum* (szerk. Kinda István) köteteket mutatták be.

A zabolai múzeum közreműködésével ápr. 2-án a XXX. Országos Táncházatalálkozó és Kirakodóvásár idején szervezett Etno-moziban bemutatták a *Kék és kék. Táncagyomány-örzés a zabola-pávai (Háromszék) cigány közösségekben* című filmet, ápr. 9-én a pusztinai Magyar Házban a Kinda István: *Ellenőrzött közösségek*, valamint a *Moldvai csángók 1990–2010* (szerk. Ilyés Sándor, Peti Lehel és Pozsony Ferenc, Kolozsvár, 2010) kiadványokat. Szept. 3-án a zabolai Gyöngyharmat táncegyüttes alakulásának 15. évfordulója alkalmából az intézmény házigazdái teendőket is ellátott, s ugyanígy megszervezte az immár hagyományos, *Fiatal Néprajzkutatók (VIII.) Szemináriumát*, melyet idén Árkoson tartottak meg.

4. Tudományos élet

4.1. Gyűjtemények feldolgozása, belső és külső kutatómunka

– A Könyvtár szakkönyvvel és egyéb dokumentációs anyaggal, bedolgozással (pl. német szövegek fordításával Gyenge Gabriella) *támogatta a múzeumbeli szakmai tevékenységet*, beleértve a múzeum programjaiba bekapcsolódott külső munkatársakat, *rendelkezésre állt az érdeklődő közönségnek* (kutatók, olvasók, érdeklődők), és ebben az évben is belső és külső munkatársak bevonásával ellensúlyozta munkaerőhiányát (pl. Derzsi Tímea egyetemi hallgató a kisnyomtatványok gyűjteményéből a színlapokon dolgozott, Nagy

Szabolcs veszprémi levéltáros a Kratochvill-hagyatékon és az 1916–1920-as időszakra vonatkozó dokumentumanyag). Boér Hunor a zágoni Mikes Kelemen háromszéki kultuszára, a székely „rabonbánok” művelődéstörténeti kérdésére, valamint a délkelet-erdélyi magyar földtani érdeklődésre, Keöpeczi Sebestyén Józsefre stb. vonatkozó dokumentumanyagot dolgozott.

– A Természettudományi osztályon Kocs Irén kutatási területe az ormányosalkatú bogarak biodiverzitása. Az idén sikerült néhányszor terepen gyűjtenie (Háromszéki-, Baróti-, Hargita-hegység), a mintegy 900 bogárból preparálás és meghatározás után kerülnek a kiválasztott példányok a gyűjteménybe. Megkezdte a Székely Nemzeti Múzeum ormányosalkatú bogárgyűjteményének felállítását (Anthribidae, Nemonychidae, Rhinchiidae, Attelabidae, Apionidae, Nanophyidae családok), párhuzamosan a katalógust is készíti. Tudománytörténeti kutatásként ugyanő a Diószeghy László Retyezát-hegységben végzett kutatásaihoz kapcsolódó levéltári anyagot dolgozta fel, és megkezdte a Barátosi Bibó József etnobotanikai gyűjteményének feldolgozását.

– A Régészeti–történelmi osztály több *régészeti ásatást* valósított meg, illetve dolgozott a bementett leletanyag (Csernáton-Ika-vár, Dálnok-Református templom – Bordi Zsigmond Lóránd ásatásai). *Terepbejárásra* és további *terepmunkára* került sor közel 20 lelőhelyen, mindenképp Sepsiszentgyörgy és a környező települések (Árkos, Gidófalva, Szotyor, Kilyén, Kökök) térségében.

– A Néprajzi osztály muzeológusai Szentkatolna, Barót, Imecsfalva, Nagyajta, Zágon, Csernáton, Kovászna, Erdőfüle, Középpajta, Alsórákos, Kászonaltíz és Feltíz, Gyergyószárhegy, Nagyborosnyó, Cófalva, Zabola, Orbaitelek, Kelementelke, Gyulakuta, Havadtó, Erdőszentgyörgy, Hármásfalu, Vargyas területén, valamint a sepsiszentgyörgyi levéltárban végeztek néprajzi gyűjtőmunkát. A fotóteka intenzív feldolgozása mellett a Roediger-hagyatékként, valamint a László Ferenc-hagyatékként rendszerezése történt meg. A néprajzi gyűjteményeket számos külső szakember tanulmányozta: egy német, angol, olasz és román kutatókból álló csoport a festékes szőnyeget, az Iparművészeti Múzeum munkatársai az úrihímzéseket tekintették át. A digitalizálási munkálatoknak köszönhetően különösen megugrott a fotóteka fényképanyagát felhasználók száma: több mint 70 igénylést iktattunk az osztályon.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban folytatódott a tárgyévben is a múzeum levéltári anyagának rendszerezése, melyet Haszmann Pál muzeológus végez. Folyamatos a múzeum fotóanyagának, illetve írott anyagainak a digitalizálása. Haszmann Gabriella a múzeum feliratos falvédőinek a feldolgozását végezte el a 2010. évben, az anyag rendszerezése, fertőtlenítése 2011 nyarán történt, folyamatban van egy jövő évben rendezendő nagyszabású kiállítás tervének kidolgozása, mely e tárgycsoportot fogja bemutatni az érdeklődőknek. D. Haszmann Orsolya a múzeum első világháborús írott és fotóanyagának kutatását végzi. Fenti munkák, kutatások eredményéről közlések jelentek meg a múzeum kiadványának, a *Csernátoni Füzeteknek* a hasábjain.

– Dimény Attila muzeológus Kézdivásárhely polgárosodását kutatja; Dimény Erika muzeológus a Céh-történeti Múzeum állandó és időszakos kiállításainak, rendezvényeinek múzeumpedagógiai szempontú bemutatásán dolgozott, ill. a múzeumban őrzött céhes privilégiumok kutatását végzi; Dobolyi Annamária Kézdivásárhely 19–20. századi épített örökségét vizsgálja.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum külső munkatársai (Pozsony Ferenc, Dimény Attila, Kinda István) a polgári lakáskultúra elemeit és a gorzafalvi kerámia kutatását kezdték el egyetemisták bevonásával, valamint folytatták a helyi népi kultúra feltárását.

4.2. Tudományos konferenciák és ismeretterjesztő előadások, egyéb tudományos teljesítmények

– A Könyvtárból dolgozatokkal Boér Hunor vett részt megemlékezésen, ismeretterjesztő és tudományos ülésszakon: *A Magyar Autonóm Tartomány Múzeumainak Kollektív Tanácsa, 1956–1957* (az Erdélyi Múzeum-Egyesület Marosvásárhelyi Fiókegyesülete tudományos ülésszaka *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* keretében, Szováta, 2010. nov. 13.); *A földtani tudományok magyar fogadtatása a Kárpát-kanyarban, a Székely Nemzeti Múzeum tudománytörténeti anyagának tükrében* (a Magyarhoni Földtani Társulat Tudománytörténeti szakosztályának 40 éves ünnepi megemlékezése, Budapest, nov. 22.); *Rabonbán útikalauz az Olt mentére* (Ugron Gábor és kora, emlékülés az ábránfalvi Ugron család és a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum szervezésében, Székelyudvarhely, 2011. márc. 12.); előbbi változatoként *Rabonbán útikalauz* (Anyanyelvapolók Erdélyi Szövetsége, *Setétpataki tábor*, júl. 8.); *A háromszéki Mikes-kultusz történetéhez* (*Literaturtransfer und Interkulturalität im Exil: Das Werk von Kelemen Mikes im Kontext der europäischen Aufklärung*, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, okt. 12–15.). Ugyanő további átfogóbb munkát a 2002-es népszámlálás erdélyi/székelyföldi etnikai-felekezeti adatainak térinformatikai feldolgozása terén végzett, a D. G. Scheint 1833-as Székelyföld-leírásának magyar fordítását gondozta, a Pesty Frigyes 1864–1865-ös székelyföldi és dél-erdélyi magyar helynévgyűjtésének kiadását szervezte (az Országos Széchényi Könyvtárral közös program;

társkoordinátor Boka László, szakmai koordinátor Pál-Antal Sándor, főmunkatársak Csáki Árpád és Demeter Lajos), valamint a Sepsiszentgyörgy első városi említésének 550. évfordulója tiszteletére kiadni készített két kötetet lektorált (Csáki Árpád: *A sepsiszentgyörgyi református egyház a 17–19. században*; Cserey Zoltán – József Álmos: *Sepsiszentgyörgy képes története*, javított és bővített kiadás), és idén is szerkeszti-gondozza a múzeumi évkönyvet, lektorálja annak történettudományi fejezeteit.

– A Természettudományi osztályról Kocs Irén a Magyar Rovartani Társaság éves ülészakán vett részt (Budapest, 2011. febr. 18–19.; előadásának címe: *A Magyar Természettudományi Múzeumban található, Székelyföldön gyűjtött ormányosok*), a Romániai Lepkészek Társaságának meghívására pedig országos ülészakon képviselte intézményünket Kolozsváron (*Al XXI-lea Simpozion Național al Societății Române de Lepidopterologie*, ápr. 16–17.; előadásának címe: *Colecția de lepidoptere László Diószeghy, donată acum 80 de ani Muzeului Național Secuiesc*), részt vett továbbá *A Magyar Természettudományos Muzeológusok XXIX. Találkozásán* (Esztergom, aug. 29–30.).

– A Régészeti–történelmi osztály szakemberei az alábbi tudományos rendezvényeken, konferenciákon vettek részt. Sztáncuj Sándor József a 2010. novemberi, Piatra-Neamț-on megrendezett, *Cucuteni – Religie și artă* konferencián tartott előadást, valamint a *VIII. Erdélyi Magyar Régészeti Konferencián*, Marosvásárhelyen. Bordi Zsigmond Lóránd 2011. szeptemberben a *III. Énlaka Konferencián* adott elő. Tudományos ismeretterjesztő előadásokat Kovásznán (Sztáncuj Sándor József, 2010. dec.) és Kökösbén (Bordi Zsigmond Lóránd, 2011. márc.) tartottak.

– A Néprajzi osztály muzeológusai közül Kinda István fiatal néprajzkutatót figyelemre méltó eredményeért az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) Bölcsész- és Történettudományi Szakosztálya 2010-ben *Debüt-díjjal* tüntette ki. Szöcsné Gazda Enikő pedig az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület tüntette ki *Bányai János-díjjal* a Székelyföld néprajzának szakszerű feltárásáért (2011. ápr.). Ugyanő januárban sikeresen megvédte *A háromszéki hozomány a 19. században* című doktori disszertációját a Debreceni Egyetemen, júniusban pedig *Székelyföld népművészeti kutatásának története* című egyéni pályázatával elnyerte a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíját a 2011–2014 közötti időszakra. A posztdoktori ösztöndíjjal megvalósuló kutatás bázisintézményei a Székely Nemzeti Múzeum és a budapesti Néprajzi Múzeum.

A Néprajzi osztály muzeológusai az elmúlt évben is több konferencián képviselték intézményünket, tartottak különböző rendezvényeken tudományos előadásokat. Kinda István júl. 9-én a Kriza János Néprajzi Társaság által Árkoson szervezett, *Néprajztudomány és néprajzi muzeológia interdiszciplináris megközelítésben* című konferencián *Természetkielő mesterségek. Erdővidéki és háromszéki példa* címmel. Aug. 23-án a Kolozsváron megrendezett *VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus (Nyelv és kultúra a változó régióban)* Székelyföld-paneljének társszervezője volt Pozsony Ferenc akadémikussal, több előadás moderátoraként szerepelt. Ezen a rangos konferencián *Gazdálkodói habitusok és váltások Háromszéken a 20–21. században* címmel tartott előadást. A Székely Nemzeti Múzeumban okt. 19-én megrendezett *A cigányok Székelyföldön – Történelem, hagyomány, életmód* konferencián *Életutak és életterek a nagyborosnyói cigányoknál* címmel adott elő.

Szöcsné Gazda Enikő osztályvezető is több előadást tartott: jan. 21-én a Míves Ház kézművesképzésén *A háromszéki fazekasság forma- és motívumkincse* címmel; 2011. márciusban Árkoson *A Szentkereszty család* címmel; ápr. 27-én a *Műemlékvédelmi Világnap* rendezvényein *Történelmi kapuk Háromszéken* címmel; júl. 7-én a Kriza János Néprajzi Társaság által Árkoson szervezett, *Néprajztudomány és néprajzi muzeológia interdiszciplináris megközelítésben* című konferencián, *Értelmiségi életmód Háromszéken a 19. század végén – 20. század elején* címmel; júl. 13-án a textilművészeti előadásorozaton *Háromszék textilművészete* címmel; aug. 26-án a Kolozsváron megrendezett *VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (Nyelv és kultúra a változó régióban)* *Inventáriumok felhasználása a régi lakásberendezések rekonstrukciójában* címmel; aug. 27-én Bölönben az *Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Konferencia* meghívottjaként, *Régi és új szokásaink* címmel.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban a 2011. márc. 21-én Végh Antal születésének 200. évfordulója alkalmából szervezett emlékünnepeken D. Haszmann Orsolya *Végh Antal élete és munkássága* címmel tartott előadást. Ugyancsak ő máj. 5–6-án *A Duna-régió közösségeinek kulturális öröksége, Európa jövője – a jövő kultúrája* elnevezésű nemzetközi konferencián vett részt Pécsen, ahol *Az örökségelemek közvetítésének színterei és formái Csernátonban* címmel tartott vetített képes előadást. Jún. 18-án, Mezőkövesden, *Székely életképek, tárgyakban őrzött hagyomány* címmel szintén D. Haszmann Orsolya tartott előadást, a hasonló címet viselő és a csernátoni múzeumrészelet bemutató kiállítás megnyitóján.

Szept. 3-án részt vett a múzeum küldöttsége a mezőkövesdi *XIII. Országos Mezőgazdasági Gépésztalálkozó*n, ahol az érdeklődők megtekinthették a jún. 28-án, a *Múzeumok Éjszakája* rendezvény alkalmából

berendezett kiállítást, mely a csernátoni Haszmann Pál Múzeumot mutatta be 52 nagyméretű fotó, illetve Haszmann Gabriella festett és Haszmann József faragott tárgyain keresztül. A rendezvényen Haszmann Pál tartott előadást a múzeum mezőgazdasági szerszám- és gépjárműgyűjteményéről. Szept. 17-én a *Kulturális Örökség Napok* 2011-es rendezvénye alkalmából Haszmann Pál *A fafaragás ősi szimbólumrendszere* címmel tartott előadást. Szept. 22-én, Pécsen Haszmann Gabriella a háromszéki bútorfestés rejtelseibe avatta be az érdeklődőket, *Bútorfestés Háromszéken* című előadásával.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum 2011. júl. 29-én házigazdája és támogatója volt a helyi építésszek által szervezett *Építész műhely* konferenciának, amelyen Dobolyi Annamária művészettörténész-muzeológus *Kézdivásárhely története. A kézdivásárhelyi múzeum és az épített örökség* címmel előadást is tartott.

Dimény Attila néprajzos-muzeológus részt vett Pécsen a *Kolozsvár – Pécs, néprajzi – kulturális antropológiai doktori konferencián* (2011. ápr. 8.), előadásának címe *Polgári egyesületek Kézdivásárhelyen (1842–1948)*; a *Néprajztudomány és a néprajzi muzeológia interdiszciplináris megközelítésben* címmel a Kriza János Néprajzi Társaság által Árkoson megszervezett konferencián (júl. 7–10.), előadásának címe *Egyesületi élet Kézdivásárhelyen (1842–1948)*; a Kolozsváron megrendezett *VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson*, előadásának címe *Polgári egyesületek Kézdivásárhelyen a 19. században* (aug. 23.).

Dimény Erika néprajzos-muzeológus a Bukarestben megszervezett múzeumpedagógiai szemináriumon (2010. nov. 15–16.) tartott előadást, *Patrimoniul muzeal, obiect de contemplație sau subiect de dialog?* címmel.

4.3. Szak- és ismeretterjesztő közlés

– A Könyvtárból Boér Hunor megjelent dolgozatai: A történeti Erdély magyar népességének területi tagolódása 2002-ben, *Acta Siculica 2010*, 715–728 (valamint a múzeum honlapján ennek javított változata); „Székelyföldek” és etnikai-felekezeti viszonyaik 2002-ben, in: *A mezővárostól a rendezett tanácsú városig* (szerk. Garda Dezső, Státus Kiadó, Csíkszereda, 2011, 280–309; a 2010. jún. 2–3-i gyergyószentmiklósi történészkonferencia dolgozatai); A Székely Nemzeti Múzeum, in: *A Székely Nemzeti Múzeum* (szerk. Kinda István; 7–10), valamint *A könyvtár gyűjteményei* (Uo.; 13–20). Ugyanő gondozta és fordította a 2010-es *Panteon* katalógusunk szövegét, valamint írta *A Székely Nemzeti Múzeum* DVD videójának szövegét (2010).

– A Természettudományi Osztályról Kocs Irén A Magyar Természettudományi Múzeum Bogárgyűjteményében található, Székelyföldön gyűjtött ormányosalkatú bogarak fajlistája (Coleoptera: Curculionidea) (*Acta Siculica 2010*, 105–121), valamint A természettudományi gyűjtemények, in: *A Székely Nemzeti Múzeum* (szerk. Kinda István; 21–26) dolgozatokat tette közzé.

– A Régészeti–történelmi Osztályról Bordi Zsigmond Lóránd közölt évkönyvünkben (A második kökös csata, *Acta Siculica 2010*, 355–394, valamint Radu Zăgreanuval közösen, Auxilia de la Olteni – Controverse și interpretări, uo., 261–282). Sztáncsuj Sándor Józsefnek jelentek meg tudományos dolgozatai több szakmai kiadványban (László Attilával közösen: Vase cu torți pastilate, descoperite în aria Ariușd-Cucuteni – Unele probleme privind evoluția și cronologia culturii Ariușd în sud-estul Transilvaniei, *Acta Siculica 2010*, 171–194; Berecki Sándorral közösen: The Copper Age Settlement from Târgu Mureș. Aspects of Chronology and Contacts of the Ariușd Culture, *Marisia* 31, 2011). Munkatársaink közreműködtek a Székely Nemzeti Múzeum történelmét, gyűjteményeit bemutató új kötet létrejöttében, melyhez Bordi Zsigmond Lóránd a történelmi gyűjtemény, Sztáncsuj Sándor József a régészeti gyűjtemény bemutató fejezeteit írták (*A Székely Nemzeti Múzeum*, szerk. Kinda István; 27–34, illetve 35–42).

– A Néprajzi Osztályról Kinda István önálló kötetet publikált *Hagyományok béklyójában. Tanulmányok a falusi életmódok és kényszerstratégiák témaköréből* címmel (Székely Nemzeti Múzeum – Kriza János Néprajzi Társaság, Sepsiszentgyörgy–Kolozsvár, 2011, 328 oldal), és Pozsony Ferencsel együtt katalógust adott ki *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsimpe gyűjteménye* címmel (Csángó Néprajzi Múzeum – Kriza János Néprajzi Társaság, Zabolá–Kolozsvár, 2011, 88 oldal), emellett három tanulmányt (Meszesek. Népi iparűzés Vargyason a 21. században, *Ház és Ember* 23, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 2011, 167–178; Mobilitate socială și linii de forță ale economiei în viața romilor cărămidari, in: *Spectrum. Cercetări sociale despre romi* (ed. Toma Stefánia, Fosztó László), Editura Institutului Pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale – Kriterion, Cluj-Napoca, 2011, 367–383; valamint Az élettér és lakáskultúra főbb sajátosságai a háromszéki cigányoknál, *Acta Siculica 2010*, 589–608); két ismertetőt (A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum, in: *A Székely Nemzeti Múzeum*, 81–90, Pozsony Ferencsel), valamint A Székely Nemzeti Múzeum *Acta Siculica* évkönyvsorozata (*Örökségünk*, V, 1, Székelyudvarhely, 2011, 18); egy interjút (Értékmentés katedrán és terepen. Beszélgetés Pozsony Ferenc akadémikussal, néprajzkutatóval, *Helikon*, XXII, 2011, 16 (582), aug., 2–3) közölt.

Szöcsné Gazda Enikő magyar és román nyelven egyaránt megjelenő műtárgykatalógussal jelentkezett az év folyamán: a *Székelyföldi sgraffito kerámia* (Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 2010, 134 oldal), és *Ceramica zgrafitată din Ținutul Secuiesc* (Muzeul Național Secuiesc, Sf. Gheorghe, 2010, 130 oldal). Emellett tanulmányai (Polgárosodás és modernizáció Orbaiszéken. A kovásznai fürdők példája, *Acta Siculica* 2010, 565–578; Az udvarház árnyékában. A futásfalvi Hamar család, *Ház és Ember* 23, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 2011, 21–46), közleményei jelentek meg (Udvarhelyszéki székelykapuk a Székely Nemzeti Múzeum fotótárában, *Örökségünk*, IV, 4, 4–5; valamint A néprajzi gyűjtemény, in: *A Székely Nemzeti Múzeum* (szerk. Kinda István), 43–52. Ezenkívül a *Háromszék* című napilapban a tárgyév alatt 9 cikkben ismertette a néprajzi osztály és a múzeum egyéb műkincseit.

– A baróti Erdővidék Múzeumából Demeter László évkönyvünkben közölt dolgozatot Demeter Lajossal közösen, Háromszéki honvédek, nemzetőrök, honleányok és honfiak az 1848–49. évi szabadságharcban III. Angyalos címmel (*Acta Siculica* 2010, 311–322).

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeum kiadványa, a *Csernátoni Füzetek* esetében, mivel a Haszmann család minden tagja tevőlegesen hozzájárult a múzeum munkájához, nem csak az alkalmazott szakemberek szakközlését tüntetjük fel. Az utolsó 12 hónapban D. Haszmann Orsolya szerkesztésében megjelent öt számból Haszmann Pál (A feliratos falvédők továbbélése Háromszéken, *CsF*, 53, 12–14; Szellemi testamentumunk, *CsF*, 55, 5–6, Coroi Arturra emlékezve, *CsF*, 55, 10), D. Haszmann Orsolya (Írásba mentett múlt – Egy első világháborús napló elemzése, 1. rész, *CsF*, 53, 4–7; 2. rész, *CsF*, 54, 10–13; Emlékállítás a közösség által, *CsF*, 55, 12–15; A néptánc bővületében, *CsF*, 56, 3–5), és Dimény H. Árpád (Az egész falut kiviszik Pécsre, *CsF*, 53, 10–11; Borbándi kovács számadást készít, *CsF*, 53, 8–9) írásait emeljük ki.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumból Dimény Attila Kézdivásárhely polgári fejlődésének belső tényezői a 20. század közepéig címmel közölt dolgozatot (*Acta Siculica* 2010, 445–458); Dimény Erika publikációi: A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum 2009–2010-es múzeumpedagógiai foglalkozásai, *Acta Siculica* 2010, 73–82; Társadalmi kapcsolatok a magyarszövati temetkezési szokásokban, in: *Mezőség. Történelem, örökség, társadalom*, Kriterion, 2010, 118–140; Dobolyi Annamária közleménye pedig: A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum, *Marosvidék*, 12, 2, 31–33.

5.4. Szak- és ismeretterjesztő kiadványok

Szépen alakult múzeumi kiadványaink sora is. A tárgyévben a 734 oldal terjedelemben megjelent *Acta Siculica* 2010 múzeumi évkönyvön kívül az *Eszmény és hasonlatosság* tanulmánykötetet (*Tanulmányok és adatközlések Barabás Miklós születésének 200. évfordulójára*; szerk. János Mihály, társkiadó a Pallas-Akadémia Kiadó, Csíkszereda–Sepsiszentgyörgy, 2010) és négy katalógust sikerült megjelentetnünk (*Panteon – A sepsiszentgyörgyi Gyárfás Jenő Képtár állandó kiállítása – Expoziția de bază a Galeriilor de Artă „Gyárfás Jenő” din Sfântu Gheorghe*, második, bővített kiadás, 2010; Szöcsné Gazda Enikő: *Székelyföldi sgraffito kerámia*, 2010; Uő: *Ceramica zgrafitată din Ținutul Secuiesc*, 2010; *A Székely Nemzeti Múzeum*, szerk. Kinda István, 2011), valamint egy további kötetet a Kriza János Néprajzi Társasággal (Kinda István: *Hagyományok béklyójában – Tanulmányok a falusi életmódok és kényszerstratégiák témaköréből*, Kriza János Néprajzi Társaság, Sepsiszentgyörgy–Kolozsvár, 2011). 2010 végén mutathattuk be a *Képzőművészet Éve Háromszéken 2010* programok keretében készült, *A Székely Nemzeti Múzeum* című, magyar és román nyelvű kisfilmet tartalmazó, DVD-n forgalmazott ismerető videót (Boér Hunor, Damokos Csaba, Musát Arnold, Török József; narrátor Kovács Kázmér).

Anyagilag hozzájárult továbbá a múzeum a *Signa praehistorica (Studia in honorem magistri Attila László septuagesimo anno*; ed. Bolohan, Neculai et alii, Univ. Al. I. Cuza – Academia Română, Iași, 2010) tanulmánykötet megjelenéséhez, és kiadta 2011-ben Kovászna Megye Tanácsával *Az erdélyi fejedelmek székelyeknek adott címereslevelei (válogatás a Magyar Országos Levéltár okleveleiből)* katalógust (a szept. 22–24-i, Tüdös S. Kinga szervezte *In Memoriam Demény Lajos* konferencia stúdiókiállításának anyaga).

– Változatlanul negyedévi rendszerességgel jelenik meg a csernátoni Haszmann Pál Múzeum munkájának köszönhetően a *Csernátoni Füzetek* honismereti folyóirat (2008-tól kiadója a Csernátoni Haszmann Pál Köz-művelődési Egyesület, a tárgyévben az 53–57. számok, szerk. D. Haszmann Orsolya), amely méltó a felsőháromszéki nagyközségnek a településen messze túlmutató eleven és színvonalas művelődési életéhez.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum idén megjelentette saját kályhacsempe-gyűjteményének már említett szakmai katalógusát (Pozsony Ferenc – Kinda István: *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsempe gyűjteménye*, Csángó Néprajzi Múzeum – Kriza János Néprajzi Társaság, Zabola–Kolozsvár, 2011, 88 oldal).

Raportul de activități al Muzeului Național Secuiesc (noiembrie 2010 – octombrie 2011)

Acest raport dorește să devină consola unui ciclu de conducere de cinci ani. Cinci ani pe care le-am investit, după puterile și capacitățile noastre, în consolidarea internă și externă a instituției, în servirea cât mai bună și mai exigentă a publicului larg și celui de specialitate. Noi, colaboratorii interni, am încercat să devenim o echipă profesională unită pentru ca să putem construi în jurul nostru un public înțelegător și senzitiv, care să acorde o atenție sensibilă la străduințele și la munca noastră. Am citit cu plăcere rezultatele sondajului care au arătat că, după teatru, muzeul nostru este a doua cea mai cunoscută instituție culturală din județ. Sprijinul și grija susținătorilor noștri, Consiliul Județean Covasna, Primăria Municipiului Sfântu Gheorghe sunt esențiale pentru noi și le mulțumim și cu acest prilej în numele publicului nostru.

1. Probleme generale

Efectele negative ale crizei economico-financiare din perioada noiembrie 2010 – octombrie 2011 ne-au afectat numai pe plan personal, mai puțin pe plan profesional, ca specialiști ai muzeului. Este un eveniment marcant în istoria instituției faptul că am reușit să cumpărăm terenul de 4000 m² din vecinătatea muzeului, care sperăm să contribuie atât la înviorarea turismului local cât și la rezolvarea unor probleme funcționale ale muzeului. Aici, sub egida instituției de 136 ani, dorim să înființăm Muzeul Artei Moderne din Transilvania cu săli de expoziții moderne, cu un restaurant al muzeului, magazin de suveniruri, ateliere artistice.

Am realizat și planurile noastre profesionale cele mai importante: lângă Codicele Apor am restaurat altarul pictat din Zăbala, am conservat monumentalele noastre porți secuiești, iar specialiștii noștri la nevoie și-au oferit ajutorul și în afara instituției, aducem aici doar câteva exemple: în cadrul programului de restaurare a porților secuiești am adus pentru conservare o poartă secuiască din Alungeni și am dat o mână de ajutor la înnoirea expozițiilor memoriale din Zagon. Activitatea noastră anuală mult diversificată o vom prezenta mai jos în mod detaliat.

1.1 Statutul muzeului în sfera colecțiilor publice

Muzeul Național Secuiesc este o instituție regională subvenționată de Consiliul Județean Covasna. Subunitățile sale cuprind o bibliotecă, secții interne de științele naturii, de arheologie-istorie și de etnografie, galeriile de arte plastice din Sfântu Gheorghe (Galeriile de Artă „Gyárfás Jenő”, Spațiul Expozițional de Artă Contemporană Magma), respectiv unități externe ca cele din Baraolt (Muzeul Depresiunii Baraolt), din Cernat (Muzeul „Haszmann Pál”), din Târgu Secuiesc (Muzeul Breslelor) și cel din Zăbala (Muzeul Etnografic Ceangăiesc). Din bugetul aferent anului 2011 Muzeul Național Secuiesc a cheltuit 381.800 lei pe programe; această sumă cuprinde și cele 35.180 lei obținute din proiecte lansate de Fondul Cultural Național și Ministerul Resurselor Naționale (Ungaria). Veniturile noastre sunt realizate din bilete de intrare, închiriere săli, taxe de monitorizare arheologică, și reprezintă puțin mai mult de un sfert din sumele cheltuite pe programe. Activitatea de colectare de fonduri a fost facilitată eficient în continuare de Fundația Muzeul Național Secuiesc.

În perioada discutată rețeaua muzeelor noastre a fost vizitată de 52.725 oaspeți, cu zece mii de persoane mai mult față de anul trecut. Am introdus o taxă unică de intrare, care permite în ziua achiziționării biletului vizitarea tuturor celor trei unități din municipiu (clădirea principală, Galeriile de Artă „Gyárfás Jenő”, Spațiul Expozițional de Artă Contemporană „Magma”).

Directorului Mihály Vargha i-a fost decernat într-un cadru festiv, la Consulatul Ungariei din Miercurea-Ciuc, premiul *Pro Cultura Hungarica* al Ministerului Resurselor Naționale din Ungaria.

1.2. Probleme organizatorice și resursele umane

După valul de reducere al personalului din anul trecut, în acest an mai mulți colegi și-au dat demisia, în primul rând datorită salariilor mici, care nu depind de noi: muzeograful Hajnalka Barabás, Zsigmond Lóránd Bordi, Lóránt László Méder, referentul de resurse umane Judit Rátz și muncitorul Csaba Mihály. Ghidarea expozițiilor intră în sarcinile specialiștilor muzeului, iar datorită numărului scăzut de angajați frecvența acesteia s-a ridicat de la 4-5 săptămâni la 5-6 săptămâni pe an; am reușit însă și în acest an să angajăm un ghid calificat cel puțin pentru perioada de vârf: pe Beáta Rác.

– Personalul nostru administrativ este compus din: Anna Szabó – contabil, Tünde Tamás – secretară, Edit Bernád – referent resurse umane, respectiv József Zavicsa – administrator.

– În perioada discutată, programele de pedagogie muzeală au fost asigurate de muzeografa Éva Demeter. Administratorul parcului de calculatoare și tehnicianul paginii web a muzeului (www.sznmm.ro) este în continuare Róbert Bagoly.

– Colegii de la Bibliotecă: Gabriella Gyenge – bibliotecar-conservator, respectiv bibliotecarii-muzeografi Hunor Boér și Zoltán Tiboldi (cel din urmă, deși este pensionar, participă în continuare la munca secției).

– La Secția de Științele Naturii sarcinile sunt îndeplinite de muzeograful Irén Kocs. Conservatorul Annamária Nagy a intrat în luna mai în concediu de naștere, după care în concediu de doi ani de creșterea copilului. Pe lângă faptul că participă și la redactarea anuarului muzeului, *Acta Siculica* muzeografa secției îndeplinește și funcția de vicepreședinte al Fundației Muzeului Național Secuiesc, fiind totodată și reprezentantul organizației sindicale a angajaților muzeului.

– La începutul anului, la Secția Arheologie-Istorie lucrau patru muzeografi, din care între timp trei și-au dat demisia (arheologii Lóránt László Méder și Zsigmond Lóránd Bordi în februarie, respectiv noiembrie 2011, istoricul de artă Hajnalka Barabás în septembrie); în prezent sarcinile secției sunt îndeplinite de arheologul Sándor József Sztáncsuj, restauratorul József Szeles, respectiv conservatorul Irén Mandalian. Restauratorul József Szeles a luat parte anul trecut la cursuri de perfecționare profesională la București și la Budapesta.

– Secția de Etnografie a funcționat cu doi muzeografi (István Kinda și Enikő Szőcsné Gazda), respectiv doi conservatori (Kinga Katalin Lázár-Prezsmér și Zoltán Tankó). În luna ianuarie 2011 Enikő Szőcsné Gazda a obținut titlul de doctor în etnografie la Universitatea din Debrecen (Ungaria). István Kinda, președintele Consiliului Științific al instituției, a fost promovat în funcția de muzeograf principal. Kinga Katalin Lázár-Prezsmér își continuă studiile la Facultatea de Arhitectură din Sibiu (Conservare și Restaurare).

– La Galeriile de Artă „Gyárfás Jenő” lucrează muzeograful Imre Géza Sántha; conservatorul Orsolya Vinczeffy s-a întors și ea din concediul de creșterea copilului. Munca organizatorică de la Spațiul Expozițional de Artă Contemporană Magma a fost asigurată de Attila Kispál, Ágnes Kispál și Barnabás Vetró, care sunt în același timp și curatorii Galeriilor de Artă „Gyárfás Jenő” ce funcționează cu personal scăzut.

– În Muzeul Depresiunii Baraolt lucrează: muzeograful László Demeter și conservatorul Edit Hoffmann. Pe parcursul lunii iulie ambii colegi au fost promovați în funcție în cadrul domeniilor lor de activitate.

– În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat lucrează: muzeograful Pál-Péter Haszmann, restauratorul Lajos Haszmann, conservatorul Gabriella Haszmann și paznicul de noapte László Haszmann. În iunie 2011 Lajos Haszmann a fost promovat în funcție. Pagina de internet a muzeului este îngrijită de Orsolya D. Haszmann (www.haszmannpalmuzeum.ro).

– În Muzeul Breslelor din Târgu Secuiesc muzeografi de etnografie sunt Attila Dimény și Erika Dimény, muzeograf de istoric Annamária Dobolyi. Conservatori sunt Laura Ercse și Zoltán Orosz. În dec. 2010 Erika Dimény și Annamária Dobolyi au finalizat cu succes cursul de perfecționare în profesia de muzeograf, început anul trecut la București. În iunie 2011 Erika Dimény și Annamária Dobolyi, respectiv Laura Ercse și Zoltán Orosz au fost promovați în funcție.

– Colectivul de muncă al Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala s-a completat pe parcursul verii cu Attila Vass, muzeograf suplinitor. Levente Dóczé s-a ocupat în continuare de urgențele de conservare pe baza unui contract de colaborare. Pe lângă obținerea unor finanțări pentru susținerea funcționării instituției, academicianul Ferenc Pozsony, fondatorul muzeului, István Kinda și Attila Dimény, au organizat programe profesionale de marcă și au administrat și pagina de internet a instituției (www.csangomuzeum.ro).

1.3. Dezvoltarea infrastructurii

– Am reușit să ne folosim de o ocazie unică pentru dezvoltarea muzeului și să cumpărăm cu sprijinul finanțatorului instituției un teren de 4000 m² din vecinătatea noastră. Acest teren poate contribui nu numai la dezvoltarea instituției ci și a turismului local și regional, deoarece vom putea construi Muzeul Artei Moderne din Transilvania cu un complex de agrement modern. Înlăturarea ruinelor clădirilor existente a început deja, mai mult, pe acest teren s-a organizat un târg general în cadrul *Zilelor Sfântu Gheorghe* din 2011. La planurile viitorului complex lucrează o echipă de specialiști.

– În cadrul *Programului de Restaurare a Porților Secuiești* am așezat pe socluri noi cele 5 porți secuiești aflate în incinta muzeului. Inspectorul de specialitate al lucrărilor a fost restauratorul din Cristuru-Secuiesc Levente Domokos, iar coordonatorul lucrărilor antreprenorul József Zsók.

– Gardul muzeului, dinspre strada Kós Károly, a fost renovat din fonduri proprii, lucrările au fost executate de firma Conmixt. Am schimbat și reinstalat în forma lor originală elementele din lemn, am reacoperit și tencuit pilonii.

– Am început și renovarea totală a acoperișului aripei sudice a clădirii principale aflată în stare critică, de aceea am închis începând cu luna septembrie 2011 expozițiile permanente de arheologie și istorie medievală. Lucrările sunt finanțate de Consiliul Județean Covasna.

– Realizarea planurilor de extindere a clădirii Muzeului Depresiunii Baraolt, ce nu mai poate găzdui colecțiile înmulțite, au fost încredințate arhitecților Anthony Gall din Budapesta și Győző Esztány din Miercurea-Ciuc. Consiliul Județean Covasna a contribuit la realizarea planurilor cu 50.000 lei. Extinderea clădirii a devenit și mai presantă datorită necesității expunerii în condiții corespunzătoare a scheletului de mastodon *Anancus Arvernensis*. Sperăm că vom găsi sursele financiare necesare construirii clădirii și, mai târziu, întreținerii acesteia.

– Numărul vizitatorilor Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a fost semnificativ influențat de începerea lucrărilor de întreținere a tronsonului Covasna – Târgu Secuiesc, datorită căreia localitatea a devenit practic inaccesibilă cu autobuzul. Cu toate acestea, conform înregistrărilor, numărul vizitatorilor individuali și al celor în grupuri mici a crescut față de anii trecuți.

1.4. Fundații și asociații de sprijin

– Fundația Muzeul Național Secuiesc: Fundația a elaborat 7 proiecte din care 4 au avut succes: *Programul de cercetare etnografică a Muzeului Național Secuiesc*, programul de pedagogie muzeală „Coc pâinea la un cuptor” au fost finanțate de Administrarea Fondurilor „Bethlen Gábor” (Budapesta); realizarea manuscriselor *Biserica Romano-catolică din Sfântu Gheorghe în secolele XVIII–XIX* și *Biserica Reformată din Sfântu Gheorghe în secolele XVII–XIX* a fost sprijinită de Primăria Municipiului Sfântu Gheorghe. Fundația Communitas a suportat cheltuielile de transport ale muzeografului nostru la *Sesiunea a XXIX-a a Muzeografilor Maghiari de Științele Naturii*.

Fundația a sprijinit financiar mai multe evenimente de succes ale muzeului, dintre care menționăm: *Expoziția Memorială László Diószeghy (1877–1942) – colecția de lepidoptere donată Muzeului Național Secuiesc acum 80 de ani*, vernisajul expoziției *Ludium (Ludice)* a lui László Vinczeffy, organizarea expozițiilor *Supra neagră – Istoria cafelei și Meșterii noroiului. Țiganiii cărămidari*, respectiv diferite programe de pedagogie muzeală pe parcursul anului. Fundația a completat, de asemenea, sumele alocate lucrărilor de restaurare a porților secuiești ale muzeului.

– Asociația Culturală „Gaál Mózes” (Baraolt): a contribuit la dezvoltarea Muzeului Depresiunii Baraolt și la acoperirea cheltuielilor manifestărilor culturale prin proiecte de finanțare și alte surse.

– Pe lângă Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat, alături de Asociația Culturală „Bod Péter” și Școala Populară din Cernat, activează ca persoană juridică Asociația Culturală „Haszmann Pál”, cu scopul de a îmbogăți colecțiile muzeului, de a prezenta și a mediatiza aceste valori prin expoziții și publicații. De asemenea, asociația sprijină prin proiecte de finanțare organizarea programelor de pedagogie muzeală și a taberelor de creație din primăvară până în toamnă.

În perioada discutată Asociația a avut 5 proiecte de succes, cheltuielile de editare a numărului 56 al *Csernátoni Füzetek [Caietelor din Cernat]*, *Expoziția de artă populară pentru comemorarea Revoluției din 1848*, programele de pedagogie muzeală *Curs de condeierea ouălor pentru cei mici și mari*, *Ziua Copiilor în Grădina Muzeului* au fost sprijinite de Fundația „Szülőföld” și de succesul de drept al acesteia Administrarea Fondurilor „Bethlen Gábor” (Budapesta), cheltuielile de editare a numerelor 53, 54, 57 ale *Caietelor din Cernat (Csernátoni Füzetek)*, *Expoziția de artă populară pentru comemorarea Revoluției din 1848*, programele de pedagogie muzeală *Curs de condeierea ouălor pentru cei mici și mari*, *Ziua Copiilor în Grădina Muzeului*, programele *Păpuși din știulete – Copiii pe fotografiile de altă dată*, *Expoziția de fotografii Gigantice*, *Adio vacanță!* și taberele de creație din martie până octombrie au fost sprijinite de Consiliul Județean Covasna, iar editarea numărului 55 al *Caietelor din Cernat (Csernátoni Füzetek)*, programul *Adio Vacanță!* și taberele de meșteșuguri populare și de dansuri populare, din martie până octombrie de către Fundația Communitas.

– Asociația Prietenilor Muzeului din Târgu Secuiesc: datele personale și instituționale ale asociației de sprijin nu s-au schimbat. Asociația a acordat sprijin fizic organizării expozițiilor periodice și activităților de pedagogie muzeală. La data de 16 dec. 2010 Asociația a semnat un acord de colaborare cu Muzeul Național Secuiesc, pe perioadă nedeterminată, în vederea susținerii din punct de vedere profesional și financiar Muzeul de Istoria Fotografiei din Târgu Secuiesc, ce urmează a fi deschis.

– Asociația Pro Museum (Zăbala): Instituția a asigurat, prin proiecte de finanțare, sursele financiare necesare funcționării instituției, dezvoltării infrastructurii și realizării programelor profesionale ale Muzeului Etnografic Ceangăiesc (seminarul etnografic de zece zile, conferințe, expoziții în țară și în străinătate).

Sponsori: Consiliul Local al Comunei Zăbala, Fundația „Szülöföld” din Ungaria, Fundația Communitas, Administrarea Fondurilor „Bethlen Gábor”, Ministerul Resurselor Naționale din Ungaria, Asociația Etnografică „Krizs János”.

2. Colecții

2.1. Depozitare, evidență

– În Bibliotecă, în domeniul *colecțiilor muzeale*, Gabriella Gyenge a continuat catalogarea *colecțiilor vechi de carte și revistă* cu programul Alice 5.50 (3200 de titluri) și a completat/clarificat numeroase date incomplete/negure. Noul catalog electronic a ajuns la 31.800 de titluri. În ceea ce privește colecțiile de *carte și revistă de specialitate*, s-au efectuat *lucrările de gestionare-catalogare* prevăzute de reglementările în vigoare, în primul rând *pe materialul de după 1950* (Zoltán Tiboldi, Hunor Boér). S-a luat în evidență noua colecție provenită din moștenirea lui Ádám Kónya (Gabriella Gyenge).

– La Secția de Științele Naturii am reușit și finalizăm conservarea colecțiilor botanice (9766 de numere de inventar) și etnobotanice (5395 de numere de inventar), ordonarea alfabetică a acestora, respectiv verificarea inventarului. S-au realizat 186 fișiere descriptive DocPat noi; am clasificat și trimis la București 308 bucăți, din care 63 au fost clasate în categoria de tezaur și 245 de bucăți în categoria de fond, sperăm să primim aprobarea acestora până la sfârșitul anului.

– La Secția de Arheologie-Istorie s-a continuat revizia colecțiilor și este în curs de realizare actualizarea numerelor topografice. S-au realizat fișierele descriptive DocPat pentru 300 de obiecte. Zsigmond Lóránd Bordi s-a ocupat de o parte a armelor păstrate în colecția de istorie a muzeului, iar împreună cu József Szeles au restaurat exponatele din lapidariul muzeului. În vara anului în curs Sándor József Sztáncsu s-a ocupat de o parte a materialului săpat la Ariușd cu ajutorul studenților de la Facultatea de Istorie și Istoria Artei a Universității Babeș-Bolyai, care și-au efectuat practica de vară la muzeu.

– La Secția de Etnografie continuă actualizarea numerelor topografice. S-a realizat clasificarea și revizia cahlelor și a covoarelor secuiești (Kinga Katalin Lázár-Prezmer), continuă revizia uneltelor de țesut și cusut (Zoltán Tankó), respectiv revizia colecției de mobilă (Enikő Szöcsné Gazda). S-au procesat 157 fișe descriptive DocPat. De asemenea, la această secție continuă digitalizarea fototecii, a fotonegativelor pe sticlă și benzilor de filme. O parte a acestor lucrări s-a realizat printr-un proiect finanțat de Fundația „Szülöföld”. Intensitatea acestor lucrări de digitalizare se reflectă în faptul că aproximativ 10.000 de diafilme, imagini pe hârtie și fotonegative pe sticlă pot fi deja studiate pe calculatoarele noastre; actualizarea evidenței acestora este în curs. În perioada discutată Ministerului Culturii a aprobat clasarea a 25 de obiecte muzeale ale Secției, dintre care 11 în categoria de tezaur și 14 în categoria de fond.

– În Galeriile de Artă „Gyárfás Jenő” s-au realizat 1270 fișe descriptive DocPat. Am reușit și în acest an să îmbogățim colecția galeriei cu mai multe obiecte. Depozitarea obiectelor rămâne însă o problemă, deoarece nu dispunem de spațiul de depozitare suficient și nici de mobilier corespunzător depozitării acestora.

– În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat au fost inventariate 6422 de obiecte, iar pentru mai mult de 7000 s-a verificat și s-a completat evidența. Verificarea și completarea numerelor de inventar a obiectelor s-a realizat pe parcursul evacuării podului conacului, spațiul principal de depozitare a muzeului. Aceste lucrări au început cu mult înainte, dar au continuat și în lunile oct. 2010 – mai 2011. Colecția muzeului s-a îmbogățit cu numeroase obiecte ale căror inventariere, fotografiere și realizarea fișelor descriptive este în curs. O problemă nerezolvată rămâne în continuare lipsa spațiilor de depozitare.

– Colecția Muzeului Breslelor din Tg. Secuiesc are în prezent 3008 de obiecte inventariate. Inventarul etnografic (B) conține 2184 de obiecte, inventarul de istorie (A) 311, iar cel de arte plastice (C) 513. Este în curs luarea în evidență muzeală și financiară a obiectelor noi recepționate pe parcursul anului 2011. Până acum s-au întocmit fișe DocPat pentru 2226 de obiecte dintre care 193 aparțin inventarului de istorie (A), 1520 inventarului etnografic și meșteșugăresc (B), iar 513 inventarului de arte plastice (C). De asemenea, s-au întocmit fișe descriptive pentru obiectele nou-recepționate și este în curs inventarierea acestora. Recepționarea materialului nou, fotografiile și fișele descriptive au fost realizate de muzeograful Attila Dimény, Erika Dimény și Annamária Dobolyi, iar procesarea electronică de conservatorul Laura Ercse și muzeograful Annamária Dobolyi.

– Colecția Muzeului Ceangăiesc din Zăbala are inventarul actualizat la zi. Obiectele muzeale noi sunt luate în evidență electronică și foto imediat după dezinfectare și conservare.

2.2. Conservare, restaurare

– Cea mai mare realizare a Bibliotecii Muzeului este restaurarea hârtii lui Ignaz Müller (*Mappa geographica novissima regni Hungariae*, Viena, 1769), o adevărată raritate, realizată de restauratorul Éva Benedek în Muzeul Secuiesc al Ciucului (Miercurea-Ciuc). Tot ea a restaurat și certificatul de participare a muzeului nostru la *Expoziția Mondială de la Paris* din 1900.

– La Secția de Arheologie-Istorie restauratorul József Szeles a restaurat 70 de obiecte aparținând secțiilor de arheologie, istorie și de etnografie. De asemenea a colaborat la amenajarea magaziei, la organizarea/realizarea altor expoziții ale secțiilor Muzeului Național Secuiesc (în special expoziția *Comoară în adâncuri*). Kinga Katalin Lázár-Prezmer a efectuat restaurarea lăzii familiei Kálnoky și a jilțului lui Tamás Basa.

– La Secția de Etnografie a continuat împachetarea în hârtie pH-neutră a colecției de fotonegative și negative pe sticlă, asigurând păstrarea corespunzătoare a încă peste 3000 de negative. S-au făcut pași importanți în modernizarea magaziiilor (eliminarea bazinului de apă ce pune în pericol magazia de mobilă), restaurarea casei din zona Ciucului (reamenajarea podului, a obiectelor de uz casnic, tratarea chimică a scândurilor de streșină), reinstalarea, restaurarea porților secuiești. Schimbarea soclurilor la porțile datând din 1733 din Dalnic, respectiv din 1875 din Zetea au fost efectuate de firma Conmixt, sub coordonarea lui József Zsók, iar lucrările de restaurare de către Kinga Katalin Lázár-Prezmer și Levente Domokos. Este în curs și tratarea chimică antimicrobică a porții secuiești din 1751 din Dalnic. Kinga Katalin Lázár-Prezmer a restaurat și 7 obiecte ceramice, 2 cahle, 4 obiecte textile, 4 obiecte de metal.

– La Muzeul Depresiunii Baraolt planificăm conservarea craniului scheletului *Anancus Arvernensis*, sub coordonarea paleontologului Lajos Tamás Katona (Muzeul de Științele Naturii al Regiunii Bakony, din Zirc, Ungaria).

– În muzeul „Haszmann Pál” din Cernat s-a efectuat în ultima perioadă o activitate intensă de conservare a fondului muzeal, lucrările de dezinfectare, conservare și restaurare a colecțiilor s-au desfășurat într-un ritm bun (4133 de obiecte de lemn și de metal). Pe parcursul primăverii și verii acestui an au fost dezinfectate și curățate de praf colecția de textile și broderii, s-a realizat tratarea cu ulei de in a unui număr semnificativ de obiecte din lemn, cât și a grinzilor principale. Lucrările au fost efectuate de restauratorul Lajos Haszmann, paznicul de noapte László Haszmann, conservatorul Gabriella Haszmann și colaboratorul extern Orsolya D. Haszmann, sub coordonarea muzeografului Pál Haszmann. László Haszmann s-a ocupat de îngrijirea curții, iar Lajos Haszmann de întreținerea muzeului. În iunie 2011 s-a efectuat dezinfectarea Casei de la Vâlcele cu rezultate bune. Fiind o secție cu puțini angajați, toate lucrările s-au efectuat prin efort comun.

– În perioada noi.-dec. 2010, în Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc am mutat depozitul de arte plastice în clădirea principală unde putem asigura condiții de depozitare sigure acestor opere; fostul depozit de arte plastice a devenit magazie gospodărească. S-a efectuat dezinfectarea și curățarea de praf a colecției de păpuși îmbrăcate în port popular *Zsuzsi și Andris*, cât și a colecției de textile. Pentru a preveni infecția de molii am instalat capcane de molii în încăperi; am tratat cu ulei de in grinzile principale din curtea muzeului; am reînnoit inscripțiile plăcilor de piatră, datate din 1833. S-a efectuat și curățarea de praf și conservarea mașinilor de pompieri; la începutul anului ne-am apucat de reamenajarea magaziiilor, pentru utilizarea eficientă a spațiului. Lucrările au fost efectuate de muzeograful Laura Ercse și conservatorul Zoltán Orosz, respectiv Éva Szöke, personal de serviciu și paznic de sală, sub coordonarea muzeografulor instituției. Conservatorul Zoltán Orosz s-a ocupat de întreținerea clădirii și a curții și de alte lucrări generale de întreținere.

– În Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala dezinfectarea și conservarea obiectelor muzeale se desfășoară într-un loc special amenajat acestui scop. În acest an am efectuat conservarea a 300 de obiecte. Levente Dóczé s-a ocupat de curățarea, conservarea și restaurarea ansamblului de mobilă burgheză achiziționat în cursul anului, făcând astfel posibilă expunerea acestor mobile în cadrul expoziției de amenajări interioare burgheze (*Interioare burgheze de altădată*), organizată la Tg. Secuiesc. Kinga Katalin Lázár-Prezmer a restaurat din colecția muzeului un mintean.

2.3. Îmbogățirea colecțiilor

– Biblioteca s-a îmbogățit prin colectarea publicațiilor proprii, prin donații, achiziționări și schimb inter-instituțional. Cel mai important susținător este în mod tradițional Biblioteca Academiei de Științe a Ungariei, iar principalii parteneri în acest an sunt instituțiile noastre partenere: Societatea Etnografică „Kriszta János”, Societatea Muzeului Ardelean din Cluj-Napoca, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Harghita, Asociația pentru Protejarea Monumentelor și a Locurilor Comemorative din Partium și Banat, Societatea Carpatină Ardelea-

nă, Biblioteca Universitară din Debrecen (Ungaria), Arhiva Județului Veszprém (Ungaria). Achiziționările s-au concentrat în continuare asupra literaturii de specialitate referitoare la Țara Secuiască (*siculica*) și la cea de politici minoritare, de cunoașterea zonelor cu populație maghiară din România. Fototeca s-a îmbogățit cu noile fotonegative menționate, cumpărate din moștenirea Ádám Kónya.

– Secția de Științele Naturii s-a îmbogățit în 2011 cu 421 *curculionide* a căror catalogare electronică este în curs.

– Secția de Arheologie-Istorie s-a îmbogățit cu 500 de obiecte în urma cercetărilor arheologice (săpături, perieghză, inspecție la fața locului) efectuate în cursul anului. Colecția arheologică s-a completat și cu donații dintre care cele mai semnificative sunt descoperirile recepționate în urma colectării în zona siturilor arheologice din perimetrul Sf. Gheorghe, de către Lajos Demeter, respectiv cele din regiunea Felsőháromszék (Scaunul Kézdi), de către József Puskás. Conservarea, restaurarea și catalogarea acestora este în curs. Colecția de istorie s-a îmbogățit, de asemenea, cu multe obiecte cumpărate sau donate instituției.

– În catalogul Secției de Etnografie s-au înregistrat pe parcursul anului 329 de obiecte noi, intrate în special prin donații. Majoritatea noilor achiziții sunt obiecte textile și de uz general, cele mai semnificative fiind coroana amvonului și masa împărțășaniei din secolul al XIX-lea aparținând bisericii unitariene din Racoșul de Jos, o colecție de negative pe sticlă, din Aiud, o vioară dintre primele manufacturate de faimosul lutier din Arcuș János Duka.

– Colecția Galeriei de Artă „Gyárfás Jenő” s-a îmbogățit în ultimul an cu 13 obiecte de artă, printre care câte o operă a sculptorului Ginette Sántha, a pictorilor József Balla și Sándor Sipos, a graficianului Barna Deák, respectiv două opere aparținând graficianului Nándor Lajos Varga.

– Colecțiile Muzeului Depresiunii Baraolt s-au îmbogățit cu 30 de obiecte. Biblioteca muzeului a fost catalogată de conservatorul Edit Hoffmann.

– Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat a recepționat 2803 de obiecte noi: 523 materiale scrise (acte, documente, necrologuri, documente de proprietate, cărți), 51 de mobile populare (lăzi pictate și de zestre, mobilier de șezut, canapele, scaune), 196 obiecte din fontă (sobe de fontă, fiere de călcat, elemente de sobă), 284 obiecte de ceramică populară, 374 obiecte de uz general (unelte de țesut-cusut, obiect de uz casnic), 265 obiecte textile (piese de port popular, paltoane, fuste, cămăși, veste, țesături, prosoape), 226 de unelte, scule și utilaje de lemn și metal, folosite în agricultură, 524 de obiecte legate de radiofonie (radiouri, pick-upuri/gramofoane, discuri, lămpi de radio, proiectoare de diafilme), cât și alte 360 de obiecte (numismatice, arheologice). Secția nu a solicitat sprijin financiar pentru achiziționare de obiecte, prevăzută pentru 2010-2011, dimpotrivă, cu scopul de a îmbogăți colecțiile existente, au cumpărat din fonduri proprii următoarele obiecte: o mașină de treierat din Zagon, sobe din fontă turnată, mașini de cusut, țesături de casă, broderii, o pompă de incendiu din Albiș, generatoare motorice din Tg. Secuiesc, un motor fix din Lemnia de Sus, în valoare totală de 13.150 lei.

– Colecția Muzeului Breslelor din Tg. Secuiesc s-a îmbogățit într-un an cu 246 obiecte donate, majoritatea acestora fiind obiecte etnografice legate de domeniul vestimentației și alimentației.

– Colecția Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a înregistrat în ultimul an 918 titluri noi. Această creștere semnificativă s-a datorat pe de o parte preluării colecției în stare precară a Centrului Școlar „Kőrösi Csoma Sándor” din Covasna, pe de altă parte donațiilor și achiziționărilor de obiecte. Cea mai importantă achiziție este ansamblul de mobilă Art-Nouveau, aparținând dinastiei de dascăli Bartha din Pava, cumpărat cu sprijinul Fondului Cultural Național (Budapesta). Catalogul electronic de specialitate din ce în ce mai bogat, accesibil prin internet, numără deja 2882 titluri.

3. Expoziții și alte manifestări culturale

În perioada discutată (1 noi. 2010 - 31 oct. 2011) muzeul și secțiile externe ale acestuia au fost vizitate de 52.725 de persoane.

Vizitatorii prezintă următoarele rapoarte pentru unitățile noastre muzeale:

– sediul principal din Sf. Gheorghe:	19.710
– Galeriele de Artă „Gyárfás Jenő” din Sf. Gheorghe:	2339
– Spațiul Expozițional de Artă Contemporană Magma:	4378
– Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat:	12.364
– Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc:	11.728
– Muzeul Depresiunii Baraolt:	889
– Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala:	1317

Politica noastră culturală a rămas neschimbată față de anii precedenți: popularizarea pe o scală cât mai largă a obiectelor, izvoarelor și materialelor documentare aflate în patrimoniul nostru.

Dintre evenimentele organizate în sediul principal al muzeului menționăm în primul rând următoarele expoziții proprii: *Expoziția comemorativă László Diószeghy*, din colecția de științele naturii ale Muzeului Național Secuiesc (curator: Irén Kocs); *Comoară în adâncuri*, în parteneriat cu Biblioteca Națională „Széchenyi” din Budapesta și cu sprijinul Fondului Cultural Național din Ungaria (curator: Hunor Boér); *Meșterii noroiului – Țiganii cărămidari*) și conferința științifică aferentă (organizate de István Kinda).

S-a bucurat de un mare succes expoziția prezentând istoria cafelei (*Supa neagră*), realizată în colaborare cu Muzeul Industriei Hoteliere și Alimentației Publice din Budapesta și muzeele din Țara Secuiască (curator: Noémi Saly). Pe durata expoziției, în perioada de vară a funcționat în grădina muzeului și un bufet și o cafea în aer liber, unde, odată pe săptămână, am invitat publicul la un film sau un concert live. Aceste programe de seară au fost combinate cu vizitarea ghidată a expozițiilor, ceea ce s-a dovedit a fi foarte populară.

Expozițiile temporare de durată mai scurtă au diversificat oferta noastră: *Manufacturiere de porțelan din Tata* (expoziția Muzeului Județean „Kuny Domokos” din Tata, Ungaria); *Broderiile din Araciâ* (curator: Bálint Seres); *Expoziția Clubului Fotografic Mohos* (curator: László Kovács jr.).

Au avut loc prelegeri în cadrul conferinței *Textile otomane din perioada Principatului Transilvaniei*, organizată în parteneriat cu Muzeul Artelor Aplicate din Budapesta; a avut loc lansarea cărților Societății Muzeului Ardelean și ale lui Ákos Egyed; Kinga Tüdös S. a organizat expoziția și conferința *In memoriam Lajos Demény – Castele, conace și locuitorii acestora în Țara Secuiască de odinioară*; Asociația pentru Cultivarea Limbii Materne din Transilvania a organizat tradiționalul concurs național de basme și balade.

În dec. 2010 am găzduit *Târgul de Advent*, organizat de Réka Várallyai. În cadrul *Zilelor Sf. Gheorghe*, pe scena din grădina muzeului s-au desfășurat programe de muzică și dans, combinate cu un târg de artizanat.

Activitatea organizatorică detaliată a secțiilor și unităților externe:

a. Evenimentele avute loc la sau organizate de sediul din Sf. Gheorghe

– Din partea Bibliotecii Zoltán Tiboldi a participat în acest an, în calitate de cel mai în vârstă participant, la întâlnirea anuală a descendenților membrilor grupului literar Helikon, organizat la Brâncovenesti pe 27 aug. 2011. La invitația Bibliotecii a avut loc pe data de 4 mai lansarea cărții lui Katalin Ágnes Bartha (*Shakespeare Erdélyben – XIX. századi magyar recepció [Shakespeare în Transilvania – recepția maghiară din secolul al XIX-lea]*, Editura Argumentum, Budapesta, 2010); prezentată de Emese Egyed din Cluj-Napoca – Biblioteca a prezentat materiale ilustrative la prezența de peste două secole a lui Shakespeare în zona Treiscaune).

Împreună cu Secția de Arheologie-Istorie și alți colaboratori, respectiv cu parteneri externi, în special cu Biblioteca Națională „Széchenyi” (Ungaria), Biblioteca a organizat și a coordonat programele în așteptarea sărbătorii Rusaliilor din 2011: la 12 iunie, în cadrul *Zilelor Țării Secuiești*, ediția a II-a, a avut loc microconferința de hungarologie *Izvorul uitat din Zona de Sud-Est – premisele și moștenirea culturii înalte din secolul al XV-lea din Moldova de Sud și Țara Secuiască*, urmată de vernisajul expoziției de bază *Comoară în adâncuri*, în colaborare cu corul Liceului Teoretic „Székely Mikó” (dirijor Anna Szántó Dombora). Expoziția a fost o manifestare organizată în comun de Muzeul Național Secuiesc și Biblioteca Națională „Széchenyi”, cu adaptarea căreia pe 23 aug. am expus *Codicele Apor* și altarul din Zăbala datat din secolul al XVII-lea inclusiv în cadrul *Congresului Internațional de Hungarologie*, ediția a VII-a, în Sala Popovici a Facultății de Litere a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (ambele variante ale designului grafic au fost realizate de Csaba Damokos).

Pe 30 iunie Muzeul a fost prezent la *Galopul Secuiesc* cu o instalație realizată de Bibliotecă și Zsigmond Lóránd Bordi (designul fiind realizat tot de Csaba Damokos), în care a prelucrat prezența fostului Regiment 11 de Husari Secui în războaiele din Europa, până la București și Paris. La data de 17 sept., în cadrul programelor de pedagogie muzeală organizate cu ocazia *Zilelor Moștenirii Culturale*, Hunor Boér a condus participanții prezenți într-o tură de cunoaștere a orașului.

– Secția de Științele Naturii a organizat în perioada 10 martie - 23 mai 2011 expoziția temporară de mare succes *Expoziția comemorativă László Diószeghy 1877-1942 – Colecția de lepidoptere donată acum 80 de ani Muzeului Național Secuiesc* și a cooperat la organizarea următoarelor manifestări: *Zilele Școlărilor din zona Treiscaune (László Diószeghy și Muzeul Național Secuiesc – lectură, 13 mai)*, *Ziua Internațională a Muzeelor (Prepararea insectelor – lectură combinată cu vizitarea ghidată a expoziției, 18 mai)*, *Zilele Moștenirii Culturale (17 sept.)* și *Ziua Ciupercilor (1 oct.)*.

– O realizare majoră din acest an a Secției de Arheologie-Istorie este reabilitarea-reînnoirea expoziției lapidariului din țintirimul muzeului. Specialiștii noștri au colaborat la organizarea expoziției de bază *Comoară*

în adâncuri. Secția a contribuit, împreună cu Secția de Etnografie, cu obiecte la succesul expoziției de istoria tutunului, organizată de Muzeul din Tulcea (*Fumatul – un viciu istoric*), care a ajuns în acest an la ultima sa stație în Satu Mare. De asemenea, colaboratorii noștri au participat și au ajutat la organizarea și desfășurarea diferitelor programe de pedagogie muzeală ale secțiilor interne.

– Secția de Etnografie a deschis pe data de 19 oct. 2011 expoziția temporară „*A sár mesterei. Tégglavető cigányok*” (*Meșterii noroiului. Țiganii cărămidari*), organizată de István Kinda. Vernisajul a fost precedat de o conferința științifică (*Țiganii în Țara Secuiescă – Istorie, tradiție și mod de viață*) la care au participat lectori din Cluj-Napoca, Sf. Gheorghe și Miercurea-Ciuc, specialiști recunoscuți ai culturii Țiganilor din Țara Secuiescă.

Specialiștii Secției de Etnografie, Enikő Szöcsné Gazda și István Kinda au prezentat la Tg. Secuiesc și la Zăbala, pe data de 17 febr. 2011, cărțile *Székegyföldi sgraffito kerámia și Ceramica sgrafitată din Ținutul Secuiesc, Erdélyi kályhák és kályhacsempék [Sobe și cable din Transilvania]*, respectiv *Ellenőrzött közösségek [Comunități controlate]*, iar pe data de 14 iulie István Kinda a prezentat la Zăbala cărțile *Hagyományok béklyójában [În cătușele tradițiilor]*, *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsespe gyűjteménye [Catalogul cabrelor din Muzeul Etnografic Ceangătesc]* și catalogul *A Székely Nemzeti Múzeum [Muzeul Național Secuiesc]*.

Enikő Szöcsné Gazda a contribuit ca specialist colaborator la realizarea programului *Motive din Zona Treiscaune*, organizat de Casa „Míves” din Sf. Gheorghe, iar pe data de 4 mai a deschis expoziția realizată din lucrările participanților la atelierul meșteșugărești. Tot prin contribuția ei de expert etnograf s-a realizat identificarea obiectelor aparținând Colecției de Etnografie din Cașin, cât și amenajarea interiorului acesteia (casa țărănească tipică s-a deschis publicului la data de 17 sept. 2011), respectiv a colaborat la realizarea expoziției de ceramică a Muzeului Etnografic din Tg. Mureș (deschisă la data de 24 mai).

În calitate de președintele al Consiliului Științific al Muzeului, István Kinda și-a asumat un rol important în politica de editare a instituției, în administrarea licitațiilor publice complicate legate de editarea publicațiilor. Pe lângă îngrijirea profesională și ortografică constantă a știrilor și materialelor de publicitate ale instituției s-a ocupat și de transmiterea sumarelor evenimentelor organizate de instituția noastră, la diferite portaluri electronice atât în limba maghiară și cât și în română. Tot el a îndeplinit, la cererea instituției, rolul de gazdă a unor vernisaje ale expozițiilor temporare.

– Activitățile de pedagogie muzeală de la sediu, organizate și conduse de muzeografa Éva Demeter, au fost următoarele: între 11 noi. și 3 dec. instruire în cusătură etc. și ghidaj interactiv, legate de expoziția *Mâini de aur la Araci*; între 10 martie și 30 mai ghidaj interactiv și alte activități (confeccionare fluturi de mărgelă și din hârtie crep) legate de *expoziția memorială László Diószeghy*; pe 18 apr. (*Ziua Mondială a Monumentelor*) expoziție de machete feroviare și prezentarea unei cărți dedicate celor mici (povestea unei locomotive Krauss); între 3 și 6 mai, cu ocazia *Zilelor Sf. Gheorghe, Miercurea cusăturilor* (prelegere, categorizarea unor cusături aduse de participanți, confeccionare de vederi folosind ornamente de pe cusăturile de Araci), *Joia pâslarilor* (confeccionare de minge de păslă pentru copii și a unor textile, cu ornamentele tavanelor pictate de lemn, pentru cei mari), *Vinerea pictării de mobile* (cu Gabriella Haszmann); pe 18 mai (*Ziua Mondială a Muzeelor*) manifestările culturale de închidere a *expoziției memoriale László* (activități de artă populară, analiză de basm, prezentarea preparării insectelor); pe 27 mai *Zilele Váradi* (activități în Școala Generală „Váradi József” din Sf. Gheorghe); pe 10 iunie activități cu copii (confeccionare de coroane, *Trandafirele Sfintei Elisabeta de Thuringia*), legate de expoziția *Comoară în adâncuri*; pe 24 iunie, de *Noaptea Muzeelor* programele *Liliecii* (expoziție studio, prelegere, ascultarea liliecilor cu detectoare de ultrasunete); pe 17 sept. întocmire de arbore genealogic, cu ocazia *Zilelor Moștenirii Culturale*; pe 1 oct., de *Ziua Ciupercilor* (prelegeri, concurs, concurs de murături din ciuperci, expoziție micologică); pe 19 oct. basme și analiză de basme, paralel cu deschiderea expoziției *Meșterii Noroiului*.

b. Evenimentele organizate de Galeriile de Arte „Gyárfás Jenő” din Sf. Gheorghe

Pe 19 noi. 2010 Galeriile de Arte „Gyárfás Jenő” au găzduit creațiile artiștilor din tabăra de creație *Semne*, iar pe 15 dec. a avut loc evenimentul de încheiere al *Anului Artelor Plastice în Treiscaune*, în cadrul căruia a avut loc și vernisajul expoziției de iarnă a artiștilor plastici profesioniști.

Pe 15 febr. 2011 am inaugurat expoziția *Maica Domnului*, cu tematică sacrală, organizată de Galeria „Forrás” din Budapesta, iar pe 23 martie expoziția de pictură și instalație *Ludium (Ludice)* a artistului László Vinczeffy. A urmat, pe 22 apr., expoziția individuală a pictorului Sándor Sipos, artist de proveniență ardeleană, care trăiește în prezent în Canada, iar pe 12 iulie expoziția de închidere a simpozionului și a taberei internaționale de creație *Spirala*. Pe 6 sept. am găzduit expoziția de grafică și textile a cuplului de artiști Barna

Deák și M. Ria Deák, iar pe 7 oct. expoziția combinată cu o lansare de carte a pictorului Árpád Márton din Miercurea-Ciuc.

Expoziția de sculptură și grafică *Idoli*, a directorului artist plastic Mihály Vargha, precum și prezentarea catalogului artistului au fost găzduite în următoarele locații: Galeria de Arte „Gyárfás Jenő” (noi. 2010), Galeria „Kriterion”, Miercurea-Ciuc (febr. 2011), Consulatul General al Republicii Ungare, Cluj (mai 2011), Muzeul „Haáz Rezső”, Odorheiu Secuiesc (iunie 2011).

În vara anului 2011, Mihály Vargha a participat la trei expoziții de grup importante: *Sculptura Maghiară Contemporană* în colecția KOGART din Budapesta, simpozionul și tabăra internațională de creație *Spirala*, la Sf. Gheorghe, tabăra de creație *Art Camp II*, de la Bálványos.

În perioada discutată, artistului i-au fost inaugurate și două lucrări în spații publice: placa memorială Kristóf Fogolyán, pe peretele Spitalului Județean din Sf. gheorghe, „Fogolyán Kristóf”, respectiv bustul comitelui de Treiscaune, József Potsa, în holul clădirii Consiliului Județean Covasna.

c. Evenimentele organizate de Spațiul Expozițional de Artă Contemporană Magma

În anul discutat cea mai tânără dintre filialele noastre a organizat 24 de evenimente culturale. Printre evenimentele de la sfârșitul anului 2010 enumerăm discuțiile *Artist Talk* (cu curatorul *MEME* și expoziții de la *FFF*, artiștii plastici Attila Kusztos și Lala Szabó), expoziția *MEME* a artiștilor Levente Kozma și Rareș Moldovan, expoziția colectivă *FFF* a artiștilor din Budapesta, întâlnirea cu publicul și prezentarea catalogului *Magma*, ce a avut loc în ziua Crăciunului din 2010, la Tg. Secuiesc, precum și concertul electro-acustic *Cicalley* al artiștilor Szabolcs Veres și Csaba Csiki.

Pe 15 ian. 2011 am inaugurat o expoziție colectivă cu participarea a 34 de artiști, :*colecția*, iar pe 5 martie o altă expoziție, de asemenea colectivă, *Baby On Board*. Au avut loc și trei evenimente pentru copii, *Acest loc este al nostru*, în colaborare cu echipa Whokiqui. Pe 1 apr. am sărbătorit aniversarea de un an a Spațiului Expozițional de Artă Contemporană Magma, prilej cu care a avut loc lansarea ediției de lux a catalogelor anului 2010 și vernisajul expoziției de afișe, iar perioada de un an, inaugural, a fost rememorat inclusiv prin intermediul unor fotografii proiectate.

Numărul expozițiilor include și expoziția memorială a artiștilor Zsolt Irsai și Szabolcs Kali, (*Maestrul și Discipolul 3*), prima expoziție individuală din România a artistului György Jovánovics (*Noțiuni*), expoziția memorială aniversară *Spărgătorul de gratii*, a lui Imre Baász, expoziția individuală a lui Levente Albert (*Oastea de Rugină*), expoziția colectivă *Catedra Provizorie de Istorie*, a artiștilor Anca Benera și Arnold Estefán, expoziția individuală a lui Călin Dan (*Arhitectură Sentimentală Etc.*), precum și expoziția colectivă *Baby On Board*, din incinta clădirii „Vigadó” (teatrul din Tg. Secuiesc. Pentru expozițiile *Noțiuni* și *Spărgătorul de gratii* am organizat și ghid interactiv.

În cadrul evenimentelor *Magma Video Night* am proiectat filme din colecția *Magma* în Grădina Muzeului, precum și la *Al IX-lea Colocviu de Teatru al Naționalităților*, organizat de Teatrul Figura Studio din Gheorgheni.

d. Evenimentele organizate de Muzeul Depresiunii Baraolt

În organizarea filialei din Baraolt, pe parcursul anului au avut loc 5 vernisaje combinate cu prezentări, astfel au fost inaugurate: pe 25 ian. 2011, expoziția arhitectului Attila Zakariás din Sf. Gheorghe, laureat al Premiului „Kós Károly”, pe 29 martie expoziția heraldistului Attila István Szekeres, pe 5 apr. expoziția organizatorilor mișcării turistice *Să colindăm zona Baraoltului*, pe 26 apr. expoziția *Lumea insectelor*, iar pe 7 iunie expoziția clubului de fotografie Camera Club Sicularum din Sf. Gheorghe.

Pe lângă expoziții, au fost organizate săptămânal – cu 25 de ocazii în total – lecturi științifice și informative, respectiv au fost prezentate cele mai noi cărți ale istoricului Gyula Kádár, ale ziaristului-geolog Zoltán Kisgyörgy, respectiv ale cuplului de autori Péter Pál Váradi și Lilla Löwey.

Este de asemenea legată de Muzeul Depresiunii Baraolt și de Asociația Culturală „Gaál Mózes” evenimentul anual de importanță regională *Zilele Medievale și Renascentiste din Bazinul Baraolt*, ajunsă la ediția a patra, la manifestările căruia au luat parte peste 300 de participanți.

e. Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat

În acest muzeu s-au desfășurat cu periodicitatea și profesionalismul cu care ne-am obișnuit, primirea turiștilor, recepția oaspeților, taberele de creație destinate învățării meșteșugurilor tradiționale, precum și activitățile educative muzeale.

Expoziții temporare: pe 15 martie 2011 a fost inaugurată o expoziție festivă din creațiile artistei Gabriella Haszmann (*Expoziție de Artă Populară pentru sărbătorirea zilei noastre naționale 15 martie*). Pe 1 iunie a fost inaugurată expoziția temporară *Păpuși din știulete*, unde, pe lângă jucăriile din colecția muzeului, au fost expuse și „micile invenții”, jucăriile realizate de echipele de copii în cadrul *Concursului „Végh Antal”*. Tot pe 1 iunie a avut loc vernisajul expoziției fotografice *Copii în fotografiile de altădată*, conținând 46 de fotografii de mari dimensiuni, din arhiva de fotografii a muzeului, acoperind 100 de ani, de la 1868 la 1968, din istoria fotografiei. Expozițiile au fost realizate de Orsolya D. Haszmann. Pe 30 iulie, în cadrul *Expoziției Scaunelor Secuiești* din cadrul evenimentului *Galopul Secuiesc*, pe dealul Óriáspince de lângă Moacșa, comuna Cernat a fost prezentată cu ajutorul materialului selectat din colecția muzeului (accesorii de călărie, căruță rustică), respectiv prin expoziția foto selectată de angajații muzeului, organizată în jurul tematicii *Calul în istoria maghiară, Reprezentări cabaline pe blazoanele familiilor nobiliare din Treiscaune și Calul în cotidianul secuilor*. Între 19 și 21 aug. angajații muzeului au participat la festivalul de copii „*Székölykök*” [*Copii secuilor*], de la Cătrușa unde, pe lângă faptul că s-au angrenat în munca atelierelor de creație, au organizat și expoziția ad-hoc *Aleea Muzeului*, din colecția muzeului din Cernat – aici au fost prezentate meșteșuguri vechi ca stupăritul, torsul și țesutul, animate cu ajutorul fotografiilor. De asemenea, pe 22 sept. a avut loc la Pécs, în Casa „Pannon”, vernisajul individual de artă populară al artistei Gabriella Haszmann, unde, pe 24 sept., a funcționat și un atelier de artă plastică, invitată fiind pictorul de mobilă și curatorul Gabriella Haszmann.

Expoziții itinerante proprii: Pe 18 iunie, a fost inaugurată expoziția itinerantă *Momente din viața secuimii, tradiție păstrată prin obiecte*, din colecția Muzeului „Haszmann Pál”, la Muzeul Mașinilor Agricole din Mezökövesd, Ungaria, în cadrul evenimentului *Noaptea Muzeelor*. Muzeul din Cernat a fost reprezentat de către László Haszmann, Lajos Haszmann, Orsolya D. Haszmann și Árpád Dimény H. Pe 26 iunie s-a deschis expoziția *Expoziția în Aer Liber de Fotografii Marie 2010*, organizată în colaborare cu Fundația pentru Maghiarii de Peste Hotare (Pécs, Ungaria). Expoziția itinerantă a fost realizată pentru evenimentul *Pécs – Capitală Culturală a Europei*, din fotografiile realizate la Cernat, pe parcursul a 3 ani de muncă de teren, de către artiștii fotografi din Pécs. După expozițiile de la Pécs, Bóly și Sibiu, în vara anului 2011 aceste fotografii de mari dimensiuni au fost expuse la Cernat.

Serbări comemorative: pe 14 mai, în cadrul evenimentului de încheiere a *Zilelor „Bod Péter”*, directorul, profesorii și elevii Institutului Pedagogic din Tg. Secuiesc au prezentat, în skansen, un scurt program artistic dedicat memoriei și spiritualității lui savantul din sec. al XVIII-lea, Péter Bod. Pe 21 martie a avut loc o serbare memorială dedicată meșterului turnător de tunuri Antal Végh, născut acum 200 de ani, organizată în colaborare cu Centrul Cultural Județean Covasna. Pe 28 martie a avut loc la muzeul din Cernat *Concursul „Végh Antal”*, în cadrul seriei de evenimente *Zile de Seamă în Treiscaune*, organizate de asemenea de Centrul Cultural Județean Covasna și Muzeul „Haszmann Pál”. La eveniment au luat parte echipe din școlile generale ale zonei Treiscaune.

Conferințe, evenimente profesionale: Muzeul din Cernat a găzduit pe 2 iunie *Concursul de creativitate al educatoarelor*, organizat de Inspectoratul Școlar Județean Covasna, sub forma unui atelier de creație cu caracter de concurs pentru educatoare. Evenimentul *Îngrijirea sentimentului de identitate și de apartenență națională la grădiniță* a fost strâns legat de locul în care a fost organizat, nu doar prin tematica sa, ci și prin faptul că muzeul găzduiește deja de 10 ani tabăra de vară a educatoarelor. Între 20 și 26 iunie, Liceul de Artă „Hans Mattis-Teutsch” din Brașov a organizat, cu ajutorul Liceului de Artă „Plugor Sándor”, tabăra *Practică Artistică de Vară*. Cei 30 de tineri talentați au petrecut cele 2 zile ale taberei în muzeul din Cernat. Între 18 sept. și 3 oct. elevii Centrului de Educație și Instruire Integrativă din Bálics (Pécs, Ungaria), împreună cu profesorii care i-au acompaniat, au studiat colecțiile de textilă și mobilele pictate din muzeu, exersând totodată pictatul mobilelor și țesutul în atelierul de artă al muzeului.

Taberele de pictare a mobilei, sculptură și dansuri populare au avut loc în schimburi de una-două săptămâni, conform tradiției. Pe lângă grupurile organizate, anul acesta au revenit și o serie de artiști individuali, dar nu puțini au fost și cei care au sosit pentru prima oară anul acesta, să învețe sculptura în lemn, pictarea mobilei, fabricarea pâslei sau alte meșteșuguri populare, cu ajutorul lui László Haszmann, Lajos Haszmann, Gabriella Haszmann, József Haszmann, Pál Haszmann és Orsolya D. Haszmann. Taberele s-au încheiat de fiecare dată cu câte o expoziție ad-hoc, unde participanții au prezentat lucrările realizate. În sezonul din primăvară până în toamnă, skansenul a avut cca. 450-500 oaspeți tineri artiști.

În 25-30 iulie a avut loc tabăra de tineret a sectorului VII din Budapesta, iar de la 30 iulie la 5 aug. muzeul și Școala Populară au găzduit elevii din Kisújszállás, Ungaria. Între 5 și 14 aug. a fost organizată tabăra de dansuri și arte populare ale elevilor din școala elementară din Jigodin. Între 15 și 21 aug. atelierelor de

creație au fost populate de către un grup de creație din Budapesta. Între 8-10 sept. a avut loc evenimentul de încheiere a sezonului, intitulat *Adio Vacanță!* – la acesta au participat peste 200 de tineri de vârstă școlară. Pe 17 sept. muzeul și-a adus aportul la seria de evenimente organizate în regiune, *Zilele Patrimoniului Cultural 2011*, cu evenimentul *Moștenirea Lemnului*. În grădina Muzeului „Haszmann Pál” din Cernat au fost organizate programe de familie, în cadrul cărora vizitatorii au putut face cunoștință cu pașii prelucrării lemnului și au luat parte la ateliere și prezentări legate de prelucrarea lemnului.

Evenimente de pedagogie muzeală: În 18-22 apr. a fost organizată activitatea de educație muzeală *Încondeierea ouălor pentru cei mici și mai mari*, condusă de Haszmann Gabriella, la care au participat copii de grădiniță și elevi, împreună cu învățătorii și părinții lor. Pe 1 iunie a fost organizată o activitate ce a durat o zi întreagă, *Ziua Copiilor în grădina muzeului*, cu concursul preșcolarilor, școlarilor și învățătorilor școlii din localitate. Evenimentul a inclus pe lângă atelierul de pictat mobilă, înșirat mărgelile, fabricat pâslă, sculptură din lemn, turnare a ghipsului concursuri de muzică și dansuri populare, teatru, concursuri de îndemânare, jocuri sportive, precum și spectacolul pentru copii *Dincolo de marea cea mare*, al actriței Zenóbia Zorkóczy. Pe 27-28 iunie a fost organizat un atelier de *Joacă cu arta plastică*, cu participarea artiștilor plastici și etnografilor de la Atelierul „Míves Mag” din Pécs. Între 24 și 30 iunie a avut loc *Tabăra de artă plastică și dansuri populare pentru copii*, iar între 8 și 14 iulie, muzeul a găzduit tabăra elevilor din Sf. Gheorghe. Între 15-17 iulie a avut loc tabăra-premiu a echipelor câștigătoare ale *Concursului „Végh Antal”*. Copii din Cernat, Mețiș, Boroșneul Mare și Ojdula au făcut pe durata taberei cunoștință cu tainele pictării mobilei și sculpturii în lemn, programul incluzând și înșirarea mărgelilor și fabricarea pâslei. Tabăra a fost organizată de către Centrul Cultural al Județului Covasna și Muzeul „Haszmann Pál”.

Lansare de carte: Pe 7 iunie a fost lansată la muzeul din Cernat cartea *A család hangja [Vocea familiei]*, scrisă de Dr. Géza Szócs. După ce muzeograful Pál Haszmann a salutat participanții, scriitorul Lajos Sylvester a prezentat pe scurt opera lui Géza Szócs din Tg. Secuiesc.

f. Muzeul Breslelor din Târgu Secuiesc

Expoziții temporare de artă: Expoziția itinerantă *Încălțituri – împletituri, legături, noduri* a Muzeului Județean Jász-Nagykun-Szolnok este al treilea eveniment al programului internațional *Arte plastice fără granițe*.

Expoziții temporare de artă plastică: expoziția individuală a lui József Sebestyén (*Dialog – fotografii de dincoace și de dincolo de Leitha*; 2-22 oct. 2010); expoziția individuală a sculptorului Mihály Vargha (*Idoli*; 15 ian. - 6 febr. 2011); expoziția de artă plastică a artistului Géza Kovács (10 febr. - 5 martie); *Expoziție festivă în onoarea zilei de 15 Martie*, expoziție colectivă a artiștilor plastici din Tg. Secuiesc, Sf. Gheorghe și Brașov (13 martie - 10 apr.); expoziția aniversară a graficianului Csaba Sárosi (17 apr. - 8 mai); *Incitato – Calul în arta vânătorii*, expoziția de încheiere a *Celei de-a XIX-a tabere artistice internaționale [Incitato]* (17 iulie - 29 aug.); expoziția pictorului István Incze (*Curți interioare*; 31 aug. - 31. oct.).

Expoziție itinerantă de artă plastică proprie: În 11 iunie - 9 iulie, cu ocazia a 100 de ani de la nașterea artistei Irma Borosz, în sala mica a casei de cultură din Covasna a fost organizată o expoziție conținând 19 piese din colecția de arte plastice a Muzeului Breslelor. Dând curs solicitării Centrului Cultural al Județului Covasna, expoziția a fost realizată și inaugurată de către istoricul de artă muzeograf Annamária Dobolyi.

Conferințe: În 29 iulie muzeul a fost gazda și patronul conferinței *Atelier arhitectural*, organizată de arhitecți locali.

Lansări de carte, întâlniri cu cititorii în Sala „Incze László”: În 21 ian. Asociația Maghiarilor Ceangăi din Moldova și editura Zelegor a lansat cartea *10 év Moldvában – Csángó oktatási program 2000–2010 [10 ani în Moldova – Programul de educație al ceangăilor 2000-2010]*; în 25 ian. lansarea cărții lui István Koszta, *Nem csak Erdély volt a tét – Kései tudósítás a párizsi konferenciáról [Nu doar Ardealul a fost miza – corespondență întârziată de la conferința de la Paris]*; în 17 febr. prezentarea publicațiilor Asociației Etnografice „Krizsa János” din Cluj și a Muzeului Național Secuiesc, organizată de Asociația Pro Museum din Zăbala; în 13 martie lansarea cărții lui Ákos Egyed, *Erdély 1848–1849 [Transilvania 1848-1849]*; în 20 apr. lansarea cărții lui dr. Géza Szócs, *A család hangja [Vocea Familiei]* și întâlnire cu cititorii.

Muzeograful Erika Dimény a participat și la realizarea evenimentelor de educație muzeală din cadrul festivalului de copii „*Székölykök*” (*Copii secuilor*), organizat între 19-21 aug. 2011.

g. Evenimentele organizate și aportul Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala

Expoziții temporare: Filiala din Zăbala, în colaborare cu Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară a Universității Babeș-Bolyai din Cluj și cu Asociația Etnografică „Krizsa János”, a inaugurat la Cluj, în 2 mar-

tie 2011, expoziția temporară *Viața ciobanilor din Zăbala*, iar în 24 martie expoziția cu tematica *Moștenirea culturală a sașilor ardeleni*. La sediul din Zăbala al Muzeului Etnografic Ceangăiesc au fost organizate alte trei expoziții temporare: în 28 iunie a fost inaugurată expoziția *Colonelul de husari Contele Kelemen Mikes (1820-1849)*, în data de 19 iulie expoziția *Cultura populară tradițională a românilor din Zăbala*, iar în 13 aug. expoziția *Viața școlară în Pava și Zăbala*.

În timpul anului muzeul a găzduit și numeroase alte evenimente: în 17 febr. Enikő Szöcsné Gazda, István Kinda și Ferenc Pozsony au prezentat noile cărți de etnografie și au fost prezentate și cărțile: în 3 martie *Harangskönyv [Cartea Clopotelor]*, de Zoltán Kisgyörgy, publicația despre ceangăi *Műk szeretünk itt élni [Nouă ne place să trăim aici]*, publicată la Bruxelles cu susținerea deputatului PE Csaba Sógor, în 14 iulie au fost prezentate cărțile lui István Kinda (*Hagyományok béklyójában [În cătușele tradițiilor]*); Ferenc Pozsony - István Kinda: *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsempe gyűjteménye [Catalogul cabrelor din Muzeul Etnografic Ceangăiesc]*, respectiv cartea redactată de István Kinda, *A Székely Nemzeti Múzeum [Muzeul Național Secuiesc]*.

La Etno-Cinematograful organizat pe perioada a *Celei de-a XXX-a Întâlniri Naționale a Caselor de Dansuri Populare și Târg*, a fost prezentat, cu colaborarea muzeului din Zăbala, filmul *Kék és kék. Tánchagyományörzés a zabola-pávai (Háromszék) cigány közösségekben [Albastru și albastru. Păstrarea tradiției dansului în comunitățile țigănești din Pava și Zăbala]*; pe 9 apr., în Casa Maghiară din Pustiana au fost prezentate de István Kinda cartea *Ellenőrzött közösségek [Comunități Controlate]*, respectiv cartea redactată de Sándor Ilyés, Lehel Peti și Ferenc Pozsony, *Moldvai csángók 1990–2010 [Ceangăii din Moldova 1990–2010]*. În 3 sept., cu ocazia aniversării de 15 ani a grupului de dans Gyöngyharmat din Zăbala, muzeula a jucat rolul de gazdă a evenimentului, de asemenea a organizat *Seminarul Tinerilor Etnografi*, devenit deja tradițional, care în acest an (ediția a VIII-a) a avut loc la Arcuș.

4. Viața științifică

4.1. Prelucrarea colecțiilor, muncă de cercetare internă și externă

Biblioteca a contribuit la activitatea profesională a muzeului prin asigurarea cărților și altor materiale documentare, prin lucrări (de ex. traducerea textelor germane – Gabriella Gyenge), incluzând aici și aportul angajaților care au participat la programele muzeului, a stat la dispoziția publicului interesat (cercetători, cititori, persoane doritoare de informații) și, și în acest an, a contrabalansat lipsa forței de muncă prin angrenarea colaboratorilor interni și externi (de ex., studenta Timea Derzsi a lucrat la afișele de teatru și colecția de tipărituri mici, arhivistul Szabolcs Nagy din Veszprém la documentația Kratochvill și la documentele referitoare la perioada 1916–1920, Hunor Boér la materialele documentare referitoare la cultul din Treiscaune al lui Kelemen Mikes din Zagon, la problemele legate de istoria culturală a „rabonbanilor” secui, la contribuțiile geologice maghiare în partea de sud-est a Transilvaniei, la documentele legate de József Keöpeczi Sebestyén, etc.

– În Secția de Științele Naturii, domeniul de cercetare al lui Irén Kocs este biodiversitatea insectelor din superfamilia *Curculionoidea*. Anul acesta a reușit să efectueze câteva cercetări de teren (în munții Vrancei, Baraoltului, Harghitei), iar din cele peste 900 de insecte adunate exemplarele selectate vor fi adăugate colecției după ce au fost preparate și determinate. A început constituirea colecției de insecte din superfamilia *Curculionoidea* (familiile Anthribidae, Nemonychidae, Rhinchitidae, Attelabidae, Apionidae, Nanophyidae) și în paralel lucrează și la întocmirea catalogului. Tot ea, în domeniul istoriei științei, a prelucrat materialul de arhivă referitor la cercetarea efectuată de László Diószeghy în munții Retezat și a început prelucrarea colecției etnobotanice a lui József Barátosi Bibó.

– Secția de Arheologie-Istorie a realizat mai multe săpături arheologice, respectiv a lucrat la artefactele salvate (Cetatea Ika din Cernat, Biserica reformată din Dalnic – săpăturile lui Zsigmond Lóránd Bordi). Periegeze și alte lucrări de teren au avut loc la aproape 20 de situri, în primul rând la Sf. Gheorghe și localitățile din împrejurimi (Arcuș, Ghidfalău, Coșeni, Chilieni, Chichiș).

– Muzeografi Secției de Etnografie au efectuat lucrări de colectare etnografică la Cătălina, Baraolt, Imeni, Aita Mare, Zagon, Cernat, Covasna, Filia, Aita Medie, Racoșul de Jos, Plăieșii de Jos și Plăieșii de Sus, Lazărea, Boroșneul Mare, Țufalău, Telechia, Călimănești, Fântânele, Viforoasa, Sângeorgiu de Pădure, Trei Sate, Vârghis, respectiv în arhivele de stat din Sf. Gheorghe. Pe lângă prelucrarea intensivă a arhivei fotografice a avut loc organizarea colecțiilor Roediger și Ferenc László. Colecțiile etnografice au fost studiate de către o serie de experți externi: o echipă compusă din specialiști din Germania, Anglia, Italia și România au studiat covoarele din fibră vopsită, iar colaboratorii Muzeului de Artă Aplicată din Budapesta au studiat colecția de

broderii. Datorită lucrărilor de digitalizare a crescut exponențial numărul celor care au utilizat materialul arhivei foto: la această secție am înregistrat peste 70 de cereri.

– La Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat a continuat și în acest an organizarea arhivei muzeului, lucrare efectuată de muzeograful Pál Haszmann. De asemenea, se desfășoară și procesul de digitalizare a materialelor scrise și fotografiate ale muzeului.

Muzeograful Gabriella Haszmann a realizat în 2010 prelucrarea broderiilor de perete inscripționate, organizarea și dezinfectarea pieselor a avut loc în vara anului 2011, fiind în curs și realizarea planurilor unei expoziții de scară largă, care va prezenta aceste piese. Orsolya D. Haszmann se ocupă de cercetarea materialelor scrise și fotografice din primul război mondial, aflate în colecția muzeului. Referitor la lucrările de mai sus și rezultatele acestora au apărut diverse comunicări în publicația muzeului, *Csernátóni Füzetek [Caiete din Cernat]*.

– Muzeograful Attila Dimény studiază procesul de modernizare din sec. XIX-XX al orașului Tg. Secuiesc; muzeograful Erika Dimény a lucrat la prezentarea colecțiilor permanente și temporare ale Muzeului Breslelor cu aspectul pedagogiei muzeale, Annamária Dobolyi studiază patrimoniul construit în sec. XIX-XX al orașului Tg. Secuiesc.

– Colaboratorii externi ai Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala (Ferenc Pozsony, Attila Dimény, István Kinda) au început cu ajutorul studenților, cercetarea elementelor de locuință a burgheziei, precum și cercetarea ceramicii din Oituz, respectiv au continuat explorarea culturii populare locale.

4.2. Prelegeri științifice și de popularizare, respectiv alte realizări științifice

– Din cadrul Bibliotecii, Hunor Boér a ținut următoarele prelegeri științifice și de popularizare: *Consiliul Colectiv al Muzeelor Regiunii Autonome Maghiare 1956-1957* (sesiunea științifică a Sucursalei Tg. Mureș a Societății Muzeului Ardelean, în cadrul *Zilei Științei Maghiare din Transilvania*), la Sovata, în 13 noi.; *Recepția maghiară a științelor geologice în Curbura Carpaților, în oglinda materialului de istoria științei deținut de Muzeul Național Secuiesc* (Comemorarea festivă de 40 de ani a Secțiunii de Istoria Științei a Societății Geologice din Ungaria), la Budapesta, în 22 noi. 2010; *Ghidul rabonbanilor pentru valea Oltului (Ugron Gábor și epoca sa; sesiune comemorativă organizată de familia Ugron și Muzeul din Odorheiu Secuiesc)*, Odorheiu Secuiesc, în 12 martie 2011; ca variantă pe tema precedentă *Ghid Rabonban* (Asociația pentru Cultivarea Limbii Materne din Transilvania), în tabăra de la Valea Întunecoasă, în 8 iulie; la conferința *Literaturtransfer und Interkulturalität im Exil: Das Werk von Kelemen Mikes im Kontext der europäischen Aufklärung* (Institutul de Literatură al Academiei Maghiare de Științe, Budapesta) cu prelegerea *Cultul lui Kelemen Mikes în Treiscaune*, la Budapesta, în 14 oct. Tot el a prelucrat datele recensământului din 2002 legate de etnicitate/religie din Transilvania/Țara Secuiască, a îngrijit traducerea în limba maghiară a descrierii Țării Secuiești de D. G. Scheint, din 1833, a organizat publicarea toponimiei din Țara Secuiască și Sudul Transilvaniei, colectate de Frigyes Pesty în 1864-1865 (program în colaborare cu Biblioteca Națională „Széchenyi”, coordonat în colaborare cu László Boka, coordonator științific academicianul Sándor Pál-Antal, colaboratori principali în acest an: Árpád Csáki și Lajos Demeter), respectiv a lectorat două volume pregătite a fi publicate în onoarea aniversării de 550 ani a menționării localității Sf. Gheorghe ca oraș (Árpád Csáki: *Biserica reformată din Sf. Gheorghe în secolele XVII-XIX*, Zoltán Cserey - Álmos József: *Istoria în imagini a orașului Sf. Gheorghe. Ediție extinsă și corectată*) și participă la redactarea și îngrijirea anuarului muzeului, fiind totodată lectorul capitolelor de istorie.

– Din cadrul Secției de Științele Naturii, Irén Kocs a luat parte la sesiunea anuală a Societății Entomologice din Ungaria, în 18-19 febr. 2011, cu lucrarea *Insecte din familia Curculionioidea aflate în colecția Muzeului Național Secuiesc, colectate în Țara Secuiască*; dând curs invitației Societății Române de Lepidopterologie a reprezentat instituția noastră la Cluj, la *Al XXI-lea Simpozion Național al Societății Române de Lepidopterologie*, în 16-17 apr. 2011, cu lucrarea *Colecția de lepidoptere „Diószeghy László”, donată acum 80 de ani Muzeului Național Secuiesc*; a participat de asemenea la *Întâlnirea a XXIX-a a Muzeografilor Maghiari de Științele Naturii*, la Esztergom, în 29-30 aug.

– Specialiștii Secției de Arheologie-Istorie au luat parte la următoarele manifestări și conferințe științifice: Sándor József Sztáncsuj a ținut prelegere la *Simpozionul Cucuteni – Religie și artă*, organizat în noi. 2010 la Piatra-Neamț, respectiv în aceeași lună, la *A VIII-a Conferință a Arheologilor Maghiari din Transilvania*, la Tg. Mureș, iar Zsigmond Lóránd Bordi, în luna sept. 2011, la *A III-a Conferință de la Inlăceni*. Prelegeri de popularizare au avut loc la Covasna (Sándor József Sztáncsuj, dec. 2010) și la Chichiș (Zsigmond Lóránd Bordi, martie 2011).

– Ambii muzeografi ai Secției de Etnografie au fost laureați în anul 2011. Tânărul etnograf István Kinda a primit pentru realizările sale *Premiul de Debut* al Secției de Filosofie, Limbă și Istorie a Științelor, a So-

cietății Muzeului Ardelean (EME) în anul 2010. Enikő Szőcsné Gazda a primit *Premiul „Bányai János”* al Societății de Cultură Maghiară din Transilvania pentru explorarea profesională a patrimoniului etnografic din Țara Secuiască. Tot ea și-a susținut cu succes disertația doctorală *A háromszéki hozomány a 19. században [Zestrea în zona Treiscaune în sec. al XIX-lea]* la Universitatea din Debrecin, iar în iunie 2011, cu proiectul individual *Istoria cercetării etnografice din Țara Secuiască* a câștigat Bursa de Cercetare „Bolyai János” a Academiei Maghiare de Științe, pentru perioada 2011-2014. Instituțiile de bază ale acestei cercetări post-doctorale sunt Muzeul Național Secuiesc și Muzeul Etnografic din Budapesta.

Muzeografiile din Secția de Etnografie au reprezentat instituția la mai multe conferințe, respectiv au ținut prelegeri la diferite evenimente. István Kinda a participat în 9 iulie 2011 la conferința organizată la Arcuș de Asociația Etnografică „Krizsa János” (*Știința etnografiei și muzeografia etnografică în abordare interdisciplinară*) cu lucrarea *Mestșuguri care exploatează natura – Exemplu din zonele Baraolt și Treiscaune*. Pe 23 aug. a fost coorganizator al panelului Secuimii, împreună cu academicianul Ferenc Pozsony, la *Al VII-lea Congres Internațional de Hungarologie*, de la Cluj, unde a moderat mai multe secțiuni. Tot la această conferință a prezentat lucrarea *Obiceiuri gospodărești și evoluția acestora în secolele XIX-XX, în zona Treiscaune*. La conferința *Țigani în Secuime – Istorie, tradiții, mod de viață*, organizată pe 19 oct. la Muzeul Național Secuiesc, a prezentat lucrarea *Viața și habitate ale țiganilor din Boroșneul Mare*. Enikő Szőcsné Gazda a ținut de asemenea mai multe prelegeri. În 21 ian., a prezentat la atelierul de artă plastică al Casei „Míves” din Sf. Gheorghe a prezentat lucrarea *Tezaurul de forme și motive ale olăritului din Treiscaune*; în martie, la Arcuș, lucrarea *Familia Szentkereszty*; în 27 apr., în cadrul evenimentelor organizate cu ocazia *Zilei Internaționale a Monumentelor Istorice*, lucrarea *Porți istorice în Treiscaune*; în 7 iulie, la conferința organizată la Arcuș de Asociația Etnografică „Krizsa János”, lucrarea *Țăria intelectualilor în Treiscaune, la sfârșitul sec. al XIX-lea, începutul sec. al XX-lea*; în 13 iulie, la seria de prelegeri legate de arta textilă, lucrarea *Arta textilelor în zona Treiscaune*, la *Al VII-lea Congres Internațional de Hungarologie* de la Cluj; în 26 aug. lucrarea *Folosirea inventarelor în reconstituirea interioară a locuințelor vechi*; în 27 aug., la Belin, în calitate de invitat al *Conferinței Naționale de Tineret „Dávid Ferenc”*, lucrarea *Obiceiurile noastre vechi și noi*.

– La muzeul „Haszmann Pál” din Cernat, în 21 martie 2011, în cadrul serbării comemorative organizate cu ocazia aniversării a 200 de ani de la nașterea lui Antal Véghe, Orsolya D. Haszmann a prezentat prelegerea *Viața și opera lui Antal Véghe*. Orsolya D. Haszmann a fost de asemenea prezentă, în 5-6 mai, la conferința *Patrimoniul cultural al comunităților din regiunea Dunării, viitorul Europei – cultura viitorului*, de la Pécs (Ungaria) unde a prezentat lucrarea *Scena și formele transferului elementelor tradiționale în Cernat*, prezentarea fiind îmbogățită cu fotografii proiectate. În 18 iunie, la Mezőkövesd (Ungaria) a prezentat lucrarea *Imagini din viața secuilor, tradiție păstrată prin obiecte*, la deschiderea expoziției omonime, prezentând muzeul din Cernat. În 3 sept. delegația din partea muzeului a participat la *A XIII-a Întâlnire Națională a Mecanicilor Agricoli* unde publicul a putut vedea expoziția amenajată pe 28 iulie, cu ocazia *Noptii Muzeelor*, și care prezenta Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat cu ajutorul a 52 fotografii de mari dimensiuni, respectiv obiectele pictate de Gabriella Haszmann și cele sculptate de József Haszmann. La acest eveniment Pál Haszmann a ținut o prelegere referitoare la colecția de unelte și mașinile agricole ale muzeului. Pe 17 sept., cu ocazia evenimentului *Zilelor Patrimoniului Cultural 2011*, Pál Haszmann a prezentat lucrarea *Simbolistica străveche a sculpturii din lemn*. Pe 22 sept., la Pécs, Gabriella Haszmann i-a inițiat pe cei interesați în tainele pictatului mobilei, prin lectura sa *Pictarea mobilei în Treiscaune*.

– De la Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc, etnograful muzeograf Attila Dimény a participat în 8 apr. 2011, la Pécs, la conferința doctorală de antropologie culturală *Cluj - Pécs*, cu lucrarea *Societăți ale burghezimii la Tg. Secuiesc, 1842-1948*, a participat în 7-10 iulie la conferința organizată la Arcuș de Asociația Etnografică „Krizsa János” cu lucrarea *Viața societăților burgheze la Tg. Secuiesc*; a participat în 23 aug., la *Al VII-lea Congres Internațional de Hungarologie*, de la Cluj, cu lucrarea *Societăți ale burghezimii la Tg. Secuiesc în secolul al XIX-lea*. Etnograful muzeograf Erika Dimény a prezentat lucrarea *Patrimoniul muzeal, obiect de contemplație sau subiect de dialog?* la seminarul de pedagogie muzeală de la București (15-16 noi. 2010). Istorica de artă muzeograf Annamária Dobolyi a prezentat lucrarea *Muzeul din Tg. Secuiesc și patrimoniul arhitectural* la conferința *Atelierul de Arhitectură*, organizată pe 29 iulie 2011, la Muzeul Breslelor.

4.3. Publicații științifice și de popularizare

– Din partea Bibliotecii, au fost publicate următoarele lucrări ale lui Hunor Boér: *A történeti Erdély magyar népességének területi tagolódása 2002-ben [Distribuția teritorială a populației maghiare din Transilvania s. s. în 2002]*, *Acta Siculica 2010*, 715–728 (precum și o ediție revizuită, pe pagina de internet a muze-

ului); „Székelyföldek” és etnikai-felekezeti viszonyaik 2002-ben [„Țări Secuiești” și relațiile etnice-religioase ale acestora în 2002], în: *A mezővárostól a rendezett tanácsú városig* (red. Dezső Garda, Státus Kiadó, Csíkszereda, 2011, 280-309; A Székely Nemzeti Múzeum [Muzeul Național Secuiesc], în: *Muzeul Național Secuiesc* (red. István Kinda), 2011, 7-10), de asemenea *A könyvtár gyűjteményei [Colecțiile Bibliotecii]* (id., 13-20). Tot el a îngrijit și a tradus în română textul catalogului *Panteon* (2010).

– De la Secția de Științele Naturii, Irén Kocs a publicat *A Magyar Természettudományi Múzeum Bogár-gyűjteményében található, Székelyföldön gyűjtött ormányosalkatú bogarak fajlistája* (Coleoptera: Curculionoidea) [Lista faunistică *Curculionoidea* din Ținutul Secuiesc în colecția Muzeului de Științele Naturii al Ungariei], *Acta Siculica 2010*, 105-121, respectiv *A természettudományi gyűjtemények [Colecțiile de științele naturii]*, în: *A Székely Nemzeti Múzeum [Muzeul Național Secuiesc]* (red. István Kinda), 2011, 21-26.

– Din partea Secției de Arheologie-Istorie, Zsigmond Lóránd Bordi a publicat, în anuarul nostru lucrarea *A második kökösi csata, 1849. július 2.* [A doua bătălie de la Chichiș (Treiscaune), 2 iulie 1849], *Acta Siculica 2010*, 355-394, respectiv, împreună cu Radu Zăgoreanu, lucrarea *Auxilia de la Olteni – Controverse și interpretări*, id., 261-282). Sándor József Sztáncsu a publicat lucrări științifice în mai multe volume (împreună cu Attila László: *Vase cu torți pastilate, descoperite în aria Ariușd-Cucuteni – Unele probleme privind evoluția și cronologia culturii Ariușd în sud-estul Transilvaniei*, id., 171-194; împreună cu Sándor Berecki: *The Copper Age Settlement from Târgu Mureș – Aspects of Chronology and Contacts of the Ariușd Culture [Așezarea din Epoca Bronzului de la Tg. Mureș – Aspecte al cronologiei și contactelor Culturii de la Ariușd]*, *Marisia*, 31, 2011. Zsigmond Lóránd Bordi a scris capitolul *A történelmi gyűjtemények [Colecțiile de istorie]*, iar Sándor József Sztáncsu capitolul *A régészeti gyűjtemény [Colecția de arheologie]*, în volumul *A Székely Nemzeti Múzeum [Muzeul Național Secuiesc]* (red. István Kinda), 2011.

– Din partea Secției de Etnografie, István Kinda a publicat un volum individual, *Hagyományok béklyójában – Tanulmányok a falusi életmódok és kényszerstratégiák témaköréből [În cătușele tradițiilor – Studii legate de modul de viață rural și strategiile de necesitate]* (Muzeul Național Secuiesc – Asociația Etnografică „Kriza János”, Sf. Gheorghe - Cluj, 2011, 328 p.), respectiv a publicat, în colaborare cu Ferenc Pozsony *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsempe gyűjteménye [Catalogul de cable al Muzeului Etnografic Ceangăiesc]* (Muzeul Etnografic Ceangăiesc – Asociația Etnografică „Kriza János”, Zăbala Cluj, 88 p.), iar pe lângă acestea trei studii de etnografie (Meszesek – Népi iparüzés Vargyason a 21. században [Vârarii – Industrie populară la Vârghiș în secolul al XXI-lea], *Ház és Ember*, 23, 167-178; Mobilitate socială și linii de forță ale economiei în viața țiganilor cărămidari, în: *Spectrum – Cercetări sociale despre romi* (red. Stefánia Toma – László Fosztó), Editura Institutului Pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale – Kriterion, Cluj, 2011, 367-383; Az élettér és lakáskultúra főbb sajátosságai a háromszéki cigányoknál [Particularitățile spațiului vital și ale culturii de habitat la comunitățile de țigani din Treiscaune], *Acta Siculica 2010*, 589-608); două comunicări (A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum [Muzeul Ceangăiesc din Zăbala] (împreună cu Ferenc Pozsony), în: *A Székely Nemzeti Múzeum* (red. István Kinda), Sf. Gheorghe, 2011, 81-90; A Székely Nemzeti Múzeum *Acta Siculica* évkönyvsorozata [Anualele *Acta Siculica* ale Muzeului Național Secuiesc], *Örökségünk*, V, 1, 18); un interviu (Értékmentés katedrán és terepen. Beszélgetés Pozsony Ferenc akadémikussal, néprajzkutatóval [Prezervarea valorilor la catedră și pe teren. Discuție cu academicianul, etnograful Ferenc Pozsony], *Helikon*, XXII, 16, 2-3).

Enikő Szöcsné Gazda a realizat în acest an un catalog publicat atât în limba maghiară, cât și în limba română: *Székelyföldi sgraffito kerámia*, respectiv *Ceramica sgraffitată din Ținutul Secuiesc* (Muzeul Național Secuiesc, Sf. Gheorghe, 2010, 130, respectiv 134 p.). Pe lângă acestea, a publicat lucrările *Polgárosodás és modernizáció Orbaiszéken – A kovásznai fürdők példája [Dezvoltare civică și modernizare în scaunul Orbai – Exemplul băilor covășnene]*, *Acta Siculica 2010*, 565-578; *Az udvarház árnyékában – A futásfalvi Hamar család [În umbra conacului – Familia Hamar din Alungeni]*, *Ház és Ember*, 23, 21-46); *Udvarhelyszéki székelykapuk a Székely Nemzeti Múzeum fotótárában [Porți secuiești din Scaunul Odorhei în arhiva fotografică a Muzeului Național Secuiesc]*, *Örökségünk*, IV, 4, 4-5; *A néprajzi gyűjtemény*, în: *A Székely Nemzeti Múzeum* (red. Kinda István), Sf. Gheorghe, 2011, 43-52). În afară de acestea, a prezentat, cu scop de popularizare, artefacte ale secției de etnografie și ale muzeului, în 9 articole scrise în ziarul *Háromszék*.

– Din partea Muzeului Depresiunii Baraolt, László Demeter a publicat în anuarul nostru un articol scris în colaborare cu Lajos Demeter: *Háromszéki honvédek, nemzetőrök, honleányok és honfiak az 1848-49. évi szabadságharcban III. Angyalos [Honvezi și membri ai gărzii naționale din Treiscaune, participanți la războiul de independență maghiar din 1848-1849, III, Angyalos]*, *Acta Siculica 2010*, 311-322.

– În cazul Muzeului „Haszmann Pál” din Cernat și anume *Csernátóni Füzetek [Caietele din Cernat]*, din

moment ce toți membrii familiei Haszmann și-au adus aportul la activitatea muzeului, nu ne vom limita doar la publicațiile specialiștilor angajați. Din cele 5 publicații care au apărut în ultimele 12 luni, redactate de Orsolya D. Haszmann, am dori să subliniem articole ale lui Pál Haszmann (A feliratos falvédők továbbélése Háromszéken [Persistența broderiilor de perete cu inscripții în Treiscaune], *CsF*, 53, 12-14; Szellemi testamentumunk [Testament spiritual], *CsF*, 55, 5-6; Coroi Arturra emlékezve [In memoriam Artur Coroi], *CsF*, 55, 10), Orsolya D. Haszmann (Írásba mentett múlt – Egy első világháborús napló elemzése [Trecut salvat în scris – Analiza unui jurnal din Primul Război Mondial], 1, *CsF* 53, 4-7 și 2, *CsF* 54, 10-13; Emlékkállítás a közösség által [Monumente comemorative ridicate prin amintirea comunității], *CsF*, 55, 12-15; A néptánc bővületében [Magia dansului popular], *CsF*, 56, 3-5), Árpád H. Dimény (Az egész falut kiviszik Pécsre [Tot satul e dus la Pécs], *CsF*, 53, 10-11; Borbándi kovács számadást készít [Fierarul Borbándi face bilanțul], *CsF*, 53, 8-9).

– Din partea Muzeului Breslelor din Tg. Secuiesc, enumerăm studiul lui Attila Dimény: (Kézdivásárhely polgári fejlődésének belső tényezői a 20. század közepéig [Factori interni ai dezoltării burgheziei la Tg. Secuiesc, până la mijlocul sec. al XX-lea], *Acta Siculica* 2010, 445-458); Erika Dimény (A kézsivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum 2009–2010-es múzeumpedagógiai foglalkozásai [Raport privind activitățile de pedagogie muzeală în Muzeului Breslelor din Tg. Secuiesc în 2009-2010], *Acta Siculica* 2010, 73-82; Társadalmi kapcsolatok a magyarszováti temetkezési szokásokban [Conexiuni sociale în obiceiurile de înmormântare din Suatu], în: *Mezőség – Történelem, örökség, társadalom [Câmpia Transilvaniei – Istorie, patrimoniu, societate]*, Editura Kriterion, 2010, 118-140); Annamária Dobolyi (A kézsivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum [Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc], *Marosvidék*, 12, 2, 31-33).

5.4. Publicații de specialitate și de popularizare

Volumul de publicații muzeale a înregistrat, de asemenea, o evoluție favorabilă. În acest an s-a editat, în afara anuarului *Acta Siculica* 2010, de 734 pagini, volumul de studii *Eszmény és hasonlatosság (Tanulmányok és adatközlések Barabás Miklós születésének 200. évfordulójára) [Ideal și asemănare (Studii și comunicări publicate cu ocazia aniversării a 200 de ani de la nașterea lui Miklós Barabás)]* (red. Mihály János), împreună cu editura Pallas-Akadémia (Mieciurea-Ciuc - Sf. Gheorghe, 2010), respectiv am reușit să publicăm patru cataloage (*Panteon – expoziția permanentă a Galeriei „Gyárfás Jenő” din Sf. Gheorghe*), ediția a doua, revizuită, bilingvă, 2010; Enikő Szöcsné Gazda: *Ceramica zgrăfitată din Ținutul Secuiesc și Székelyföldi sgraffito kerámia*, 2010; *A Székely Nemzeti Múzeum [Muzeul Național Secuiesc]*, redactat de István Kinda, 2011), precum și un volum realizat în colaborare cu Asociația Etnografică „Kriza János”: *Hagyományok béklyójában – Tanulmányok a falusi életmódok és kényszerstratégiák témaköréből [În cătușele tradițiilor – Studii legate de modul de viață rural și strategiile de necesitate]*, de István Kinda, Sf. Gheorghe – Cluj, 2011, 328 p.). La sfârșitul anului 2010 am reușit să prezentăm și DVD-ul video realizat în cadrul programelor *Anul Artelor Plastice în Treiscaune 2010*, cu filmele în limba română și maghiară, despre *Muzeul Național Secuiesc* (Hunor Boér, Csaba Damokos, Arnold Musát, József Török; narrator Kázmér Kovács).

De asemenea, muzeul a contribuit material la publicarea volumului de studii *Signa praehistorica (Studia in honorem magistri Attila László septuagesimo anno*, red. de Bolohan, Neculai ș. a., Univ. Al. I. Cuza – Academia Română, Iași, 2010), respectiv a editat împreună cu Consiliul Județean Covasna catalogul expoziției studio (*Diplome nobiliare acordate unor secui de către principii Transilvaniei – Din documentele Arhivelor Naționale Maghiare*) de la conferința din 22-24 sept., *In Memoriam Lajos Demény*, organizată de Kinga Tüdös S.

- Revista *Csernátoni Füzetek [Caiete din Cernat]* apare cu regularitate mulțumită colaboratorilor Muzeului „Haszmann Pál” (din 2008, este editată de Asociația Culturală „Haszmann Pál”), în anul discutat numerele 53-57 (red. Orsolya D. Haszmann).

– Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a publicat catalogul deja amintit, Pozsony Ferenc – Kinda István: *A Csángó Néprajzi Múzeum kandallócsespe gyűjteménye [Colecția de cable a Muzeului Etnografic Ceangăiesc]*, Muzeul Etnografic Ceangăiesc – Asociația Etnografică „Kriza János”, Zăbala-Cluj, 88 p.

Activity report of Székely National Museum

(November 2010 – October 2011)

(Abstract)

Székely National Museum is a cultural and scientific institution with regional interest, financed by the County Council Covasna (Kovászna Megye Tanácsa), Romania (more than 381,800 RON a year for cultural programs). It owns in present internal sections in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe) – sections of natural history, archaeology-history, ethnography, library –, external units – Museum of Erdővidék (Baraolt Basin) in Barót (Baraolt), „Haszmann Pál” Museum in Csernáton (Cernat), Museum of Guilds in Kézdivásárhely (Tg. Secuiesc), „Gyárfás Jenő” Art Gallery in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe), Csángó Ethnographical Museum in Zabola (Zăbala). Its base and temporary exhibitions are visited by more than 52,000 tourists and natives in this year.

In this period, according to the mission of Székely National Museum, we tried to surprise our visitors with innovating and substantial expositions and events. Besides the many manifestations, we did all our best to preserve as carefully and circumspectly as possible the values entrusted to us; we continued to professionally process the collections, to enlarge them by collects and acquisitions. Furthermore, we put information, documents, photographs and object to our visiting researchers' disposal. Compared to the previous years we have made an important advancement in the expositions organized by our specialists, in the high standard and popularity of traveling exhibitions, the high quality of our publications, and in the management. We tried to react in the most proper way, in the name of openness and partnership to the challenges of the national and international scientific life.